

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ν' ΤΕΥΧ.Α' ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1973 | ΑΡΙΘ. 3-4

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΙΒ'

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Θα έρωτήση τις: Πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐγράφη ἡ σειρά τῶν ἀρθρῶν ἡμῶν; Ἐπεξητήθη διὰ τῶν ἀρθρῶν νὰ κατὰδειχθῇ ἡ εὐθύνη, ἦν τὴν σήμερον ἡμέραν ὑπέχει ἡ ἡμετέρα ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία, ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν συγχρόνων «παγκοσμίων» προβλημάτων. Καὶ διατί προσεδώκαμεν τὸν γενικὸν ἐπίτιτλον «παγκόσμια» προβλήματα εἰς θέματα δι-εκκλησιαστικά καὶ διορθόδοξα; Ἀπλούστατα, διότι τὰ «ἐκκλησιαστικά» προβλήματα σήμερον κατέστησαν «διεθνῆ» καὶ τὰ «παγκόσμια» προβλήματα κατέστησαν καὶ «ἐκκλησιαστικά». Κυρίως ὅμως ἐγράφησαν τὰ ἀρθρα ταῦτα πρὸς διὰ φ ῶ τ ι σ ι ν καὶ πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τοῦ εὐσεβοῦς Πληρώματος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Σὺν ἐπὶ τούτοις ἐγράφησαν τὰ ἀρθρα ταῦτα ἐπὶ τῷ τέλει, ὅπως ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἀγαπῶντες τὴν Ἐκκλησίαν ἀντιληφθῶσιν, ὅτι οἱ καιροὶ εἶναι καὶ δυσχερεῖς καὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸ ὅλον σκάφος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας!

2. Λειψανδρία ἐν τῇ ἀναζητήσει μεγάλων Ἠγετικῶν Μορφῶν! Ἐνδογενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς δυσχερεῖαι ἐντὸς τῶν περιοχῶν

τῆς δικαιοδοσίας ἐκάστου τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ νεωτέρων Πατριαρχείων! Ἐξῶθεν καὶ ἔσωθεν κίνδυνοι παντοειδεῖς! Πάσης μορφῆς δολοπλοκίαι καὶ διαταραχαί! Διασπαστικὰ καὶ προσπάθειαι πρὸς δημιουργίαν διορθόξων σχισμάτων δι' ἀνατροπῆς ἱστορικῶν δικαίων καὶ κανονικῶν διατάξεων! Καινοφανεῖς ἀπαιτήσεις πρωτείων καὶ κρύφια, ἐν πνεύματι τάχα φιλαδελφίας, παρεισφρήσεις εἰς τὰς ἐπὶ μέρος Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἀπόκτησιν κύρους, καὶ δι' ἀνατροπῆς τῶν ἐκ παραδόσεως στενῶν δεσμῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ προσκόλλησις τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων εἰς τὸ ἄρμα ἰδίων φυλετικῶν καὶ πολιτικοκοινωνικῶν κατακτῆσεων! Πρὸς τούτοις δὲ τεράστια διαφαίνονται εἰς τὸν ὀρίζοντα αἱ ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην ἰδεολογικὰ καὶ πολιτικὰ ἀνακατατάξεις!

3. Ποῦ λοιπόν, μετὰ Θεόν, θὰ στηριχθῶμεν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν προσπαθειῶν μας πρὸς ἄμυναν καὶ ἀντίκρουσιν τῶν ἀντιθέτων ἰδεολογικῶν ὀρμητικῶν ρευμάτων; Ποῖος θὰ

καταστῆ ἱκανὸς νὰ ρίψη ὅλον τὸ βάρος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, διὰ νὰ μεταπέσει τοὺς μέλλοντας ν' ἀντιπράξουν εἰς ὅ,τι πολυτιμότερον ἔχομεν κληρονομήσει μέχρι σήμερον; Ποῖος θὰ δυνηθῆ ν' ἀντιτάξῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐκ τῶν περιστάσεων σθεναρωτάτην ἀντίστασιν πρὸς ἀνατροπὴν τῶν προβληθησομένων σκοτίων πολιτικο-κοινωνικῶν σχεδίων, ὑπὸ μορφὴν τάχα ὀρθοδόξου τάξεως, δι' ἀνατροπῆς τῆς ὄντως ὀρθοδόξου κανονικῆς, ἱστορικῆς καὶ παραδοσιαρχικῆς τάξεως;

4. Θὰ δυνηθῆ ἡ ὀλιγάριθμος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς πανίσχυρους ἀντιπάλους, πρὸς ἓνα παμμέγιστον, μονολιθικῶς κινούμενον καὶ ὑπὸ ποικίλα ἐνδύματα καὶ ὀνόματα ἐμφανιζόμενον ὄγκον ἰδεολογικῶν ἀντιπάλων, ἔξωθεν κινουμένων καὶ πρὸς ὠρισμένους πολιτικο-κοινωνικοὺς σκοποὺς κατακτητικῆς ὑφῆς ἀποβλεπόντων; Χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν τῶν φίλων καὶ συμπαθῶς διακειμένων πρὸς τὴν ἡμετέραν θέσιν, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἐνδο-καὶ ἔξω-ἐκκλησιαστικῆς μας πολιτικῆς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐλπίζωμεν εἰς σθεναρὰν ἀντιμετώπισιν τῶν ὄγκουμένων καθ' ἡμέραν «παγκοσμίων», «διεκκλησιαστικῶν» καὶ δὴ καὶ «διορθοδόξων» προβλημάτων; Ποῖαι δὲ ἄλλαι δυνάμεις, ἐκτὸς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, εἶναι φύσει καὶ θέσει ἱκανώτεροι νὰ προσέλθουν συνεπίκουροι καὶ συμπαραστάται ἡμῶν πρὸς σθεναρὰν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐν ὄψει παντοίων κινδύνων, οὓς τὸ πανάγιον Σῶμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ κληθῆ ν' ἀντιμετώπισῃ;

5. Μόνον αἱ λοιπαὶ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, αἵτινες γνωρίζουν καλῶς τὰς ἡμετέρας δυσχερείας, κατέχουν καλύτερον καὶ ἡμῶν τὰς νέας ἰδεολογικὰς ἀντιχριστιανικὰς κοσμοθεωρίας, τὰς ὑλιστικὰς καὶ ἀθεϊστικὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς καταλυτικὰς προθέσεις τῶν πολεμίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἐπομένως δύνανται μὲ τὸν τεράστιον ὄγκον τῆς πνευματικῆς καὶ χριστιανικῆς των δομῆς καὶ μὲ τὸν πανίσχυρον πολιτικὸν των καὶ ἐπιστημονικὸν των ὄπλισμόν καὶ μὲ τὰ παμπληθῆ ἐφόδια

τῆς πείρας των οὐ μόνον νὰ συμβοηθῆσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ συναγωνισθοῦν μεθ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ποῖαι ἄλλαι δυνάμεις εἶναι πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς ἰσχυρότεροι καὶ ἱκανώτεροι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν;

6. Καὶ ἡμεῖς θὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν μισαλλόδοξον πολιτικὴν μας, φωνασκοῦντες κατὰ τοῦ «Διαλόγου», ὑπνώττοντες καὶ παραγνωρίζοντες τοὺς οὓς περιεγράψαμεν ἐπελευσομένους κινδύνους διὰ τὸ πανάγιον Σκάφος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας; Μὴ αὐταπατώμεθα, ἀδελφοί! Ἐὰν δὲν συσπειρωθῶσι πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ, ἀσχέτως ὁμολογιακῶν διαφορῶν, καὶ ἐὰν δὲν συναδελφωθῶσι καὶ δὲν θελήσωσι ν' ἀντικρῦσωσιν ἐν ἀγάπῃ ἡ μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τὴν ἄλλην, διατηροῦσαι μὲν τὰς δογματικὰς καὶ θεολογικὰς των διακρίσεις, συνυπάρχουσαι ὅμως καὶ συνεργαζόμεναι μετ' ἀλλήλων ἐν Ἀγάπῃ, «ἧς οὐδὲν προέκριται», κατὰ τὴν ὠραίαν φράσιν τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἰγνατίου Ἀντιοχείας (Ἐπιστ. Μαγνησιεῦσιν 1,2), θὰ διατρέξωμεν ἀφεύκτως τὸν κίνδυνον καὶ ἡμεῖς καὶ πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ νὰ ὑπερκερασθῶμεν ἀπὸ τὰ ὑλιστικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, τὴν ἐπικίνδυνον τεχνοκρατίαν, τὴν ὑλοφροσύνην, τὴν σαρκολατρείαν καὶ τὴν ἀθεϊάν! Καὶ διὰ νὰ χρησιμοποιήσω καὶ πάλιν τὸν λόγον τοῦ αὐτοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Ἰγνατίου, «οὐ πεισμονῆς τὸ ἔργον, ἀλλὰ μεγέθους ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός, ὅταν μισῆται ὑπὸ κόσμου» (Ἐπιστ. Πρὸς Ρωμ. 3,3)!

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφεῖ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετρούπολιτος κύριε Ἰερώ-
νυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Ἐκομισάμεθα ἀγάπη πολλῇ τὰ ἐπὶ ταῖς ἐπιστάσαις ἀγίαις καὶ κοσμοχαρμοσύναις εορταῖς τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως καὶ Ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος προφρόνως ἀποσταλέντα ἡμῖν Γράμματα, καὶ μετ' εὐχαριστίας βαθείας ἀπεδεξάμεθα τὸν ἐν αὐτοῖς τίμιον Ἀὐτῆς ἐόρτιον ἀσπασμόν.

Ἐπὶ τὴν ἀπόδοσιν οὖν τοῦ τῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς ἀδελφικοῦ ἀσπασμοῦ σπεύδοντες, ἄσμενοι ἀντιπροσαγορευόμεν ἐπὶ ταῖς ἀγίαις ἡμέραις ταύταις τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον ἡμῖν Μακαριότητα, ὀλοκαρδίως εὐχόμενοι ὅπως ὁ ἐν Βηθλεὲμ σαρκὶ τεχθεὶς Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς Κύριος χορηγῇ πλουσίως πάντοτε καὶ ἐν παντὶ τὴν χάριν Αὐτοῦ τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι, τῇ κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ πληρώματι αὐτῆς, ἐμπλεων πάσης ἀγαθωσύνης καὶ εὐλογίας παρὰ Θεοῦ, εἰρηκὸν καὶ γαλήριον ὑμῖν τε καὶ πᾶσιν τὸν ἐπιφώσκοντα νέον σωτήριον ἐνιαυτὸν ἐπιδωρούμενος.

Σὺν τῇ εὐχῇ δὲ ταύτῃ καὶ αἰθῆς Αὐτῆν ἐν τῷ τεχθέντι Σωτῆρι περιπτυσσόμενοι καὶ κατασπαζόμενοι, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδικασμένης τιμῆς.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Χριστούγεννα 1972

Ἰερωνώμω τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Ἀθήνας.

Θεῖα καὶ αἰθῆς χάριτι κατηξιώθημεν πανηγυρίσαι τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας ἡμῶν Μυστήριον, τὸ ὑπερφυῆς καὶ ὑπέροχον, τὸ πᾶσαν ἐκπλήττον ἐννοίαν· Θεὸς γὰρ ὁ ἀναρχος καὶ τῆ οὐσίας ἀναρῆς ἐν σαρκὶ πεφανέρωται. «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάν. α' 14). Ἐπὶ τούτῳ ἀνυμνοῦσιν ἄγγελοι καὶ χαίρουσιν ἄνθρωποι καὶ εὐφροσύνης πληροῦνται τὰ σύμπαντα, «ὧ βάθος πλοῦτον καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. 11,33). «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ καὶ ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφῇ δούλου λαβῶν».

Δικαίως ἄρα εἰς χαρὰν καὶ πανήγυριν καλεῖ τὰ τέκνα αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία κράζουσα· «Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε, Χριστὸς ἐπὶ γῆς ὑψώθητε, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ».

Τῆς παγκοίνου ταύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης μετέχοντες καὶ ἡμεῖς ἠλεημένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιθυμοῦντες μετόχους ποιῆσαι καὶ Ὑμᾶς, στοιχοῦντες ἀρχαίῳ ἔθει, διὰ τῶνδε τῶν Γραμμάτων, ἀγαλλομένη ψυχῇ ἤκομεν νοερώς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμίας Μακαριότητος καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἀδελφικὸν φίλημα προσαγορευόντες, συγχαίρομεν Αὐτῇ «ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν Σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ» καὶ εὐχὰς διαπύρους προσκομίζοντες, ἱκετεύομεν τὸν καιροῦς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενον, ὅπως τὸν μὲν ἐπὶ θύραις νέον σωτήριον ἐνιαυτὸν χαρίσῃται Αὐτῇ οὐρανόθεν εὐλογίας πεπληρωμένον, καταξιοῖ δ' Αὐτὴν, ἐν

ὕγιειά καὶ χαρᾶ πνευματικῆ πανηγυρίζει ἐπὶ ἔτη ὅσα πλείστα τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν καὶ τὴν θεϊαν ἐν ἀνθρώποις ἐπιφάνειαν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκόνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀξιοῦντες δ' ἅμα ἀδελφικῶς μεταδοθῆναι τὰς συγχαρητηρίους ἡμῶν προσρήσεις καὶ εὐχὰς πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, τοῖς συγκροτοῦσι τὴν περὶ Αὐτὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, παρακαλοῦμεν δεεσθαι ἐν ταῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἐντεύξεσιν ὑπὲρ τῆς ὑγείας ἡμῶν καὶ περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν καὶ αἰθὶς ἐν φιλήματι Χριστοῦ τεχθέντος,

Διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἀδελφὸς λίαν ἀγαπητὸς καὶ ὄλως πρόθυμος.

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἰερώνυμε, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Καὶ πάλιν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀγία ἑνσάρκωσις ἀνατέλλει. Ἡ λάμπρις Αὐτῆς πληροῖ τὸν ἄνθρωπον, τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ οἱ «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθεζόμενοι» ὕμνοῦσι, σὺν τοῖς Ἀγγέλοις καὶ Ποιμέσι, τὸ μυστήριον τῆς θείας ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως.

Ἡ εὐδοκία αὕτη τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς εἰκόνας Αὐτοῦ ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἁμαρτίας εἶναι θαῦμα θαυμάτων, καθότι συναντᾶται τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον, πραγματοποιηθέντος τοῦ ὄλου λυτρωτικοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ.

Τὸ θεῖον ἐνοικεῖ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι, τὸ ὁποῖον καθαγιαζεται καὶ γίνεται σπλάγχνα ἀγίας γεννήσεως, πρὸς γενικὴν

θεϊκὴν γέννησιν καὶ νόθεσίαν. Καὶ οὕτω, διὰ τῆς ἑνσαρκώσεως τοῦ θείου Λόγου («ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», κατὰ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην), γίνεται ἡ ἀφετηρία νέας κτίσεως καὶ πλήρωμα Θεοῦ.

Ὁρμώμενοι ἐκ τοῦ θείου τούτου θαύματος, πιστεύομεν, ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ, ὅτι ἡ ἀνατολὴ τοῦ φωτὸς τοῦ ἑνσαρκωμένου Λόγου δὲν εἶναι μία ἀγία ἀνάμνησις, ἀλλὰ μία θεϊκὴ ἀλήθεια, ἥτις ἐξακολουθεῖ νὰ ἑνσαρκούται διὰ τοῦ μεταδοθέντος ἡμῖν Σώματος καὶ Αἵματος, ἵνα ἡμεῖς, οἱ ἄνθρωποι, γίνωμεν τὸ ἅγιον σκήνωμα Αὐτοῦ. Ἐκ τούτου δ' ἀντιλαμβανόμεθα τὴν εὐθύνην, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν ἐναντι ἡμῶν αὐτῶν, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ἐν γενεῖ.

Μεγάλῃ ὄντως εἶναι ἡ εὐθύνη αὕτη καὶ ἀγία. Ὁ καθαγιασμός τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ ἡ ἔκλαμψις τοῦ κατοικοῦντος ἐν ἡμῖν θείου Λόγου δύναται νὰ ἀναγεννήσωσι τὸν κόσμον, νὰ ἐμψυχώσωσι τὰ ἐρειπωμένα ἐκ τῆς ἁμαρτίας σώματα ἡμῶν καὶ νὰ τοποθετήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδόν, τὴν ὁποῖαν ἐχάραξεν ὁ θεῖος Παιδαγωγός.

Τοιαύτας ἐπιθυμίας ἐπὶ τῷ ἀνατέλλοντι φωτὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχοντες, κατασπαζόμενοι καὶ αἰθὶς τὴν Ὑμετέραν ἀγάπην ἐν Αὐτῷ, ἐπευχόμενοι Αὐτῇ ὅ,τι ἀρμόζει ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξαιτούμενοι τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς καὶ προσευχὰς Αὐτῆς, διατελοῦμεν,

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ὁ Ἀντιοχείας ΗΛΙΑΣ

Χριστούγεννα 1972

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν, Ὑπέρτιμε καὶ Ἐξαρχε πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Ἰερώνυμε. Τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Μα-

καριότητα ἐν ἀγίῳ φιλήματι περιπτυσσόμενοι ἡδέως προσαγορεύομεν.

Τὸ προωρισμένον τῷ Πατρὶ πρό τῶν αἰώνων καὶ προκεκηρυγμένον τοῖς Προφήταις ἐπ' ἐσχάτων μέγα μυστήριον πεφανέρωται, Θεὸς ἐν σαρκὶ τίκτεται καὶ ὁ ἄκτιστος βουλήσει κτίζεται. Ὁ ὢν γίγνεται καὶ παιδίον, ὁ πρόων, Βασιλεὺς τῶν αἰώνων, καὶ Υἱὸς ἡμῖν δίδεται καὶ ὁ καινὸς Ἰσραὴλ τὸ καινὸν ψάλλει ἄσμα καὶ τὴν ᾠδὴν ἄδει τὴν οὐράνιον ἐκείνην καὶ εὐφραίνεται καὶ ἀγάλλεται φαιδρῶς τὰς ἐορτὰς ἄγων ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐξ ἐώας καὶ δυσμῶν, ἐκ βορρᾶ καὶ νότου, τῇ χάριτι τοῦ Πνεύματος συνηγμένος.

Τῆς εὐφροσύνης οὖν ταύτης καὶ ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἡμεῖς τὴν τε καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα πεπληρωμένοι, ἀγάπη πολλῇ μὲν μνημονεύσομεν τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας γερασμωτάτης Μακαριότητος ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ ἐν αὐτῷ τῷ Θεοδέγμονι Σπηλαίῳ καὶ ἀπὸ καρδίας αἰτησόμεθα παρὰ τοῦ Δεσπότη καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ὑγιειαν μὲν Αὐτῇ καὶ εὐεξίαν κατ' ἄμφω, προκοπὴν δ' ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ πρόοδον ἐν τῇ θεαρέστῳ πολιτείᾳ καὶ προμνήστευσιν τῆς ἀληθοῦς σωτηρίας τῷ ἄνωθεν ἐγκεχειρισμένῳ Αὐτῇ περιουσίῳ λαῷ.

Ἐπὶ τῇ θείᾳ δὲ ταύτῃ τοῦ σύμπαντος ἐορτῇ ὅλη ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ καὶ διὰ τῶν ἀδελφικῶν τούτων Γραμμάτων Αὐτὴν προσαγορεύοντες, ὀλοθύμως ἐπευχόμενοι Αὐτῇ τὰς τε ἐπὶ θύραις ἐορτὰς ἐν ὑγιείᾳ καὶ εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ διελθεῖν μετὰ τοῦ Χριστωνύμου Αὐτῆς λαοῦ καὶ τὸ ὑπανγάζον νέον ἔτος μετ' εὐεξίας διανῦσαι καὶ ἄχρι γήρως πολιωτάτου ἐπὶ πλείστας ὀλβίων ἐνιαυτῶν ἀνακλήσεις πανηγυρίζειν γηθοσύνως τῆς ὑπερφυοῦς οἰκονομίας καὶ τῆς ἡμῶν σωτηρίας τὴν ἱερὰν ἀνάμνησιν, ἐπ' ὠφελείᾳ μὲν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, εἰς αὐξήσιν δὲ τοῦ αἵνου τῆς ἀμέτρον φιλανθρωπίας τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ.

Ἐν φιλήματι δ' ἀγίῳ καὶ αἰθίς περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν καὶ τὰ ἔτη Αὐτῆς ὅ,τι πλείστα, ὑγιεινὰ καὶ εὐφρόσυννα παρὰ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντος Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ αἰτούμενοι, διατελοῦμεν,

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ Χριστούγεννα 1972.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμοποθήτου Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος.

† Ὁ Ἱεροσολύμων ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Μακαριώτατον κ. Ἱερώνυμον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Μακαριώτατε Δέσποτα,

Δεχθεῖτε τὸν ἡμέτερον ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τὰς ἐγκαρδίους προσρήσεις μετὰ τοῦ μεγάλου καὶ χαρμοσύνου ἐορτασμοῦ ὡς καλὴν ἀγγελίαν εἰρήνης καὶ εὐλοκιοῦς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ μόνῳ Κυρίῳ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ὑπερενδόξου Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἡμεῖς ἀπευθύνομεν τῇ Ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ ἐν Κυρίῳ Ἀγιότητι καὶ παντὶ τῷ Ὑμετέρῳ Θεοφυλάκτῳ ποιμνίῳ τὸν χαρμόσυνον χαιρετισμὸν:

«Χριστὸς Γεννᾶται!»!

Εἶθε νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν Ὑμετέραν ἀγαπητὴν Μακαριότητα ὁ Θεόπαις Χριστὸς τὴν φωτεινὴν χαρὰν τῆς ἐλεύσεώς Του, τῆς ἀποκαλυψάσης ἡμῖν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Καὶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος νὰ εἶναι πεπληρωμένον δι' εἰρήνης, ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ εὐημερίας διὰ πάντας τοὺς λαούς.

Ἡμεῖς μετὰ βαθείας εὐχαριστήσεως ἀναμνησκόμεθα τῆς ἐγκαρδίου φιλοξενίας τῆς ἐπιδαφιλευθείσης ἡμῖν ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἀδελφικοῦ προσκνήματος εἰς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀφωσιωμένος ἐν Κυρίῳ μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης.

† ΠΟΙΜΗΝ

Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας
Χριστούγεννα 1972/73

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Χριστούγεννα 1972, Βελιγράδιον

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἰερωύμε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Προετοιμαζόμενοι ἵνα καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐορτάσωμεν τὴν χαριμόσυνον ἐορτὴν τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φιλαδέλφως ἀπευθύνομεν Ὑμῖν τὰς πλέον ἐγκαρδίους συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ τὰς καλύτερας εὐχὰς ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, καθὼς καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν, τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς πιστοῖς τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ χαιρετισμοῦ:

Χριστὸς ἐγεννήθη!

Αἰσθανόμενοι πνευματικὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν φέρει ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡμεῖς μετὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλήρου καὶ τῶν πιστῶν ἐνώνομεν τὰς προσευχὰς μετὰ τοῦ χοροῦ τῶν ἀγγέλων τῆς Βηθλεὲμ ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐδοκίας μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου καὶ ὑπὲρ εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

Δεόμεθα, ὡσαύτως, ἵνα τὸ ἀρχόμενον ἔτος 1973 εἶναι ἐν πᾶσι καρποφόρον καὶ εὐλογημένον δι' Ὑμᾶς καὶ τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν καὶ ἵνα ἦτε πεπληρωμένοι τῆς ἀνωθεν χάριτος καὶ βοηθείας εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ.

Καὶ αὐθις κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐξαιτούμεθα τὰς Ὑμετέρας ἁγίας προσευχὰς καὶ διατελοῦμεν πάντοτε ἀφωσιωμένος Ὑμῖν ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός.

† ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Πατριάρχης τῶν Σέρβων

Ἀγιώτατε,

Λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι Ἀδελφέ,

Μετὰ καρδίας πλήρους χαρᾶς, τὴν ὁποίαν φέρει εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, ἀπευθύνομεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ἐν τῷ σαρκωθέντι Χριστῷ.

Ἡ χαρὰ τῶν χριστιανῶν εἶναι ἐκ τῆς δικαιοθείσης πίστεως, καὶ εἶναι ἀπαράμιλλος, διότι «ὁ αἰώνιος Λόγος, ὁ ὁποῖος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὁ ὁποῖος ἦν Θεός, διὰ τοῦ ὁποῖου πάντα ἐγένετο, καὶ χωρὶς τοῦ ὁποῖου ἐγένετο οὐδὲ ἐν ὃ γέγονεν, Αὐτὸς ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάν. 1, 1-14).

Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεὸν — Πατέρα, ἀφοῦ «τὸν Θεὸν οὐδεὶς εἶώρακε πώποτε, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο» (Ἰωάν. 1, 13).

Οὕτως, ὡς εἶχεν ἀναγγελθῆ ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (Ἠσ. 7,14), «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. 4, 4-5).

Ὅθεν, τὴν ἰδίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἄγγελος Κυρίου ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς ποιμένας τῆς περιοχῆς τῆς Βηθλεὲμ διὰ νὰ τοὺς ἀναγγέλλῃ τὴν μεγάλην χαρὰν δι' αὐτοὺς καὶ δι' ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι ἐγεννήθη Σωτῆρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος, «καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 10-14).

Ἡ ἀτμόσφαιρα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐορτάζομεν ἐφέτος τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, παρέχει ἡμῖν τὴν ἐλπίδα, ὅτι τὸ ἀναγγελθὲν ὑπὸ τῆς οὐρανοῦ στρατιᾶς μῆνυμα εὐρίσκει

τὴν χριστιανοσύνην νὰ βλέπη σύμπτασαν τὴν ἀνθρωπότητα καλύτερον προητοιμασμένην νὰ βιώσῃ τοῦτο ἐν τῇ πληρότητί του.

Αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ἀναπτύσσουσι ὄλον ἐν καὶ περισσότερον τοὺς ἀδελφικούς δεσμούς των, δι' ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων τῶν Προκαθημένων των, δι' ἀνταλλαγῶν μηνυμάτων, διὰ συμμετοχῆς εἰς κοινὰ συσκέψεις, διὰ θεολογικῶν διαλόγων, οἱ ὅποιοι ἀποσκοποῦν εἰς ἔκθεσιν τῆς θέσεως ἐκάστης Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὴν δυνατότητα ὑπερπηδήσεως τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν καὶ δυσκολιῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐνότητος ἐν τῇ διακρίσει.

Οἱ λαοὶ οἱ ἴδιοι διὰ τῶν κυβερνητῶν των εἶναι πεπεισμένοι περισσότερον παρ' ὅτι εἰς τὸ παρελθόν, περὶ τῆς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ἔχουσι ὅλοι μαζί, νὰ καταβάλλουσι συνεχεῖς προσπάθειάς, διὰ νὰ γνωρίσῃσι ὀραλιστικώτερον καὶ βαθύτερον τὴν κατάστασιν, τὰς ἀνάγκας, τὰς ἐπιδιώξεις ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, πρὸς ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τῶν διαφωνιῶν των, πρὸς ἐξέυρεσιν τρόπου καταπαύσεως τῶν αἱματηρῶν συγκρούσεων, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν καταστρεπτικὰς πολεμικὰς κλιμακώσεις εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω πνεύματα, πάντες οἱ καλῆς θελήσεως ἄνθρωποι, ἐνώνουσι τὰς προσπάθειάς, διὰ νὰ βοηθήσῃσι τὴν ἀπανταχοῦ νεολαίαν ν' ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὰς ἰκανότητας καὶ τὰς ἀληθινὰς κλήσεις τῆς, διὰ νὰ καταστή ἕν ὄμιον ὅλον, νὰ ἐπιλέξῃ προσανατολισμὸν ἀσφαλῆ καὶ νὰ θέσῃ ὅλην τὴν τὴν ὁρμὴν, δημιουργίαν καὶ δραστηριότητα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν λαῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουσι αἱ γενεαὶ τῶν νέων, καθὼς καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν μεγάλων ἰδανικῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας.

Αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἐλπίδες αὐταὶ μᾶς ὑπαγορεύουσι, ἵνα ἐδχηθῶμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας εἰς τὴν Ἑμετέραν Ἀγιότητα, εἰς τοὺς ἐπισκόπους, εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς καθ' Ἑμᾶς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας νὰ ἐορτάσῃσι τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἐν πλήρει ὑγιείᾳ, χαρᾷ καὶ εὐημερίᾳ. Εἴθε τὸ Νέον Ἔτος τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου —1973— νὰ ἰκανώσῃ πάσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ πάντας τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου νὰ πραγματώσῃσι

καὶ νὰ βιώσῃσι πλήρως τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐδοκίαν, προαγγελθείσας ὑπὸ τῆς οὐρανοῦ στρατιᾶς κατὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, Κυρίου Χριστοῦ.

Ἀσπάζομαι Ἑμᾶς φιλήματι ἀγίῳ ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι.

† ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πατριάρχης Ρουμανίας.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Γερόνυμον

Ἀθήνας.

Μακαριώτατε, Ἀγιώτατε Προκαθήμενε, λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφεῖ ἐν Χριστῷ καὶ συλλειτουργέ,

Κάθε χριστιανικὴ καρδιά, σχεδὸν ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη, προσηλοῦται εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ὑμνεῖ τὴν φωτεινὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὡς νέαν ἐποχὴν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, καθ' ὅσον διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κορ. 5,17) καὶ «φῶς ἀνέτειλεν» (Ματθ. 4,16). Ἡ θαυμαστὴ νύκτα τῆς Γεννήσεως κατέστη ἡ ἀπαρχὴ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Ἄγγελοι ἔχαιρον καὶ ἔψαλλον ἐγκώμια εἰς τὸν Θεόν, ἀνω εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Οἱ ποιμένες ἦσαν πλήρεις χαρᾶς, διότι εἶδον τὸ Παιδίον, τὸ Θεῖον Βρέφος εἰς τὴν φάτνην, τὸ Ὅποῖον καὶ προσεκύνησαν. Μεγάλα πλήθη ἐν ἀγαλλιάσει, πιστοὶ διὰ τῶν αἰῶνων ὕμνον τὸν Αἰώνιον Πατέρα, τὸν Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης, μετὰ τῶν οὐρανοῦν στρατιῶν. Ὅμοίως σήμερον, πλήρεις χαρᾶς ἐνθουσιώδους καὶ ἐνθέρμου παρηγορίας, χιλιάδες πιστῶν προσδοκοῦσι τὴν φωτεινὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ ν' ἀποδώσῃσι χάριν εἰς τὸν Γεννηθέντα ἐκ τῆς Ὑπεραγίας Παρθένου καὶ νὰ προσφέρουσι εἰς Αὐτὸν μετὰ τῶν ἀπὸ Ἀνατολῶν μάγων ὄχι χρυσόν, λίβανον καὶ σμόρναν, ἀλλὰ τὴν ἀπειρον ἀγάπην των, τὴν εἰς Αὐτὸν εἰλικρινῆ πίστιν των, εἰς τὸν Αἰώνιον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Σωτῆρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐν τούτοις, τὸ ἄστρον τῆς Βηθλεὲμ δὲν θὰ λάμψη δι' ὅλους μετὰ τῆς αὐτῆς λαμπρότητος. Τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐπικρατήσῃ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἡ παραφροσύνη τοῦ πολέμου ἐπισκιάζει τὴν λάμψιν τοῦ οὐρανοῦ εἰς ὠρισμένας περιοχὰς τῆς γῆς. Ἡ ἀπειλή τῶν καταστρεπτικῶν συγκρούσεων ἐπικρέμαται ἀκόμη πάντοτε ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἴδου διατὶ ἡμεῖς δεόμεθα τοῦ Αἰωνίου Ἀρχοντος τῆς εἰρήνης, ἵνα χάριση εἰς τὸν κόσμον τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, τὰς ὁποίας τόσαι ἀνθρώπων καρδίαι διψοῦν καὶ ἀγωνίζονται νὰ τὰς ἀποκτήσουν. Διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους «τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους» (Ρωμ. 14,19).

Μετὰ τῶν συγχαρητηρίων προσορήσεων ἐπὶ τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Γεννήσει τοῦ Χριστοῦ, ἀπευθύνομεν Ὑμῖν τὰς καλυτέρας εὐχὰς, λίαν ἀγαπητὴ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Μακαριώτατε, ἐπὶ τῷ ἐπὶ θύραις Νέῳ ἔτει 1973, εὐχόμενοι νὰ εἶναι τοῦτο ἐνοϊκὸν δι' Ὑμᾶς καὶ διὰ τὰ ἔργα Ὑμῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας. Νὰ εἶναι ἔτος εἰρηνικόν, εὐτυχὲς καὶ καρποφόρον δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ δυνηθῶμεν οἱ πάντες νὰ ζήσωμεν ἐν τῇ πεπληρωμένῃ χαρᾷ καὶ νὰ εὐλογηθῶμεν ὑπὸ τῆς εὐσπλαγχνου Δεξιᾶς τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς ἡμῶν.

Ἐξαιτούμενοι τὰς ἀγίας προσευχὰς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, διατελοῦμεν ἐν προσευχῇ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος λίαν ἀφωσιωμένος ἐν τῷ ἐκ τῆς Ὑπεραγίας Παρθένου τεχθέντι Θεῷ Παιδίῳ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός.

† ΜΑΞΙΜΟΣ

Πατριάρχης Βουλγαρίας.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Ἰερωνυμε, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μα-

καριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον καὶ ἀγγέλοις ἀγνωστον μυστήριον φανεροῦται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Ὁ πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς γεννᾶται ἐν χρόνῳ ἐπὶ τῆς γῆς. Θεὸς ὑπάρχων δημοσίως καὶ ὁμότιμος τῷ Πατρὶ, προσλαμβάνεται τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἵνα ἀναγεννήσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον. Ἐπὶ τῷ χαρμοσύνῳ τούτῳ γεγονότι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ συναγαλλόμενοι ἄδουσι: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τοῦ ὑπερφουοῦς καὶ ἀπεριωήτου τούτου μυστηρίου τὴν ἀνάμνησιν ἀξιούμενοι αἰθῆς ἐορτάσαι, μετὰ περισσῆς χαρᾶς προαγόμεθα προσαγορεύσαι ἀδελφικῶς τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα, διατρανοῦντες μὲν Αὐτῇ τὰ εἰλικρινῆ ἡμῶν αἰσθήματα καὶ τὰ ἐόρτια συγχαρητήρια ἀπονέμοντες, ἐξ ὅλης δὲ ψυχῆς καὶ καρδίας δεόμενοι τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ ἡμῶν καταξιῶν Αὐτὴν ἐπὶ πολλὰς ἐτῶν περιόδους ἐορτάζειν καὶ πανηγυρίζειν ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐφροσύνῃ τὴν μεγάλην καὶ κοσμοσωτήριο ἐορτὴν τῆς Θείας Ἐνσαρκώσεως, κρατύνειν Αὐτὴν ἐν τῇ ὑψηλῇ Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας διακονίᾳ καὶ καταστῆσαι ἐπιτυχία τὰς ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος ἱερὰς Αὐτῆς προσπάθειας.

Προσεπευχόμενοι τῇ Ὑμετέρᾳ περιποθῆτῳ Μακαριότητι αἰσίως καὶ μετ' εὐεξίας ὑποδέξασθαι τε καὶ διανῦσαι τὸν νέον τῆς χάριτος ἐνιαυτόν, παρακαλοῦμεν Αὐτὴν διαβιβᾶσαι τὰς ἐορτίους ἡμῶν προσορήσεις καὶ εὐχὰς τοῖς συγκροτοῦσι τὴν περὶ Αὐτὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον σεβασμίους Ἱεράρχαις καὶ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς.

Περιπτυσσόμενοι δ' Αὐτὴν καὶ αἰθῆς ἐν Χριστῷ τεχθέντι, διατελοῦμεν.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ὁ Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου.

Χριστούγεννα 1972.

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧ/ΠΟΥ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

16 Δεκεμβρίου 1972

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος κύριον Ἰερώλυμον

Ἀθήνας.

Μακαριώτατε,

Ἐορτάζοντες τὸ χαριόσυνον γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀπευθύνω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τὰς εὐχὰς μου μετὰ αὐτὴν τὴν κάρταν. Λέγει περὶ τῆς λειτουργίας, τὴν ὁποίαν εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ τελέσω μετ' Ὀρθοδόξων ἱερέων εἰς τὴν κατακόμβην τῆς Πρισκίλλης. Ἦτο ἡ πρώτη λειτουργία εἰς τὴν Φινλανδικὴν εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον τόπον, ὅπου οἱ χριστιανοὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μαρτυρίων συνεκεντροῦντο διὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν. Μία τοιχογραφία αὐτῆς τῆς κατακόμβης θεωρεῖται ἡ παλαιότερα καὶ παριστάνει τὴν Θείαν Κοινωνίαν τῶν πρώτων χριστιανῶν, μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' αἰῶνος. Πολὺ πλησίον τῆς κατακόμβης εἶναι ἡ κατοικία τῆς Πρισκίλλης καὶ τοῦ Ἀκύλα, ἔνθα συνητῶντο οἱ πρώτοι χριστιανοὶ τῆς Ρώμης, πρὸς τοὺς ὁποίους στέλλει τὸν χαιρετισμὸν τοῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν.

Ἐπὶ τῆ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον ἔτος ἃς εὐχηθῶμεν νὰ εἶναι τοῦτο ἔτος χάριτος τοῦ Κυρίου, ὥστε ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ ἀγωνισθῶμεν μετ' ἀληθοῦς ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς πλήρους ἐνότητος, τὴν ὁποίαν οἱ χριστιανοὶ εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων.

Ἐῶχομαι ὁ Θεὸς νὰ χαρίξῃ ὑγίειαν εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ νὰ εὐλογῇ καὶ στέφῃ τὸ ἔργον Σας δι' ἐπιτυχίας πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Ἐξαιτούμενος τὰς προσευχὰς Σας διατελώ ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

† ΠΑΥΛΟΣ

Ἀρχιεπίσκοπος Κερελίας
καὶ πάσης Φινλανδίας.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος κύριον Ἰερώλυμον

Εἰς Ἀθήνας.

Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαβιβάσωμεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ δι' Ὑμῶν εἰς τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας τοὺς ἀδελφικοὺς ἡμῶν χαιρετισμοὺς ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Πανυπερευλογημένης Τριάδος, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπὶ τῆ εορτῇ τῶν Χριστουγέννων.

Ἐλάβομεν μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ Τίμιον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος Γράμμα, δι' οὗ εὐχέσθε ἡμῖν χαρούμενα Χριστούγεννα καὶ εὐτυχισμένον τὸ νέον ἔτος.

Ἐυχόμεθα εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεόν, ὅπως τὸ ἔτος 1973 ἀποβῇ ἔτος εἰρήνης, χαρᾶς, εὐημερίας, καταπαύσεως πολέμων καὶ ἀδξήσεως τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης μεταξὺ πάντων τῶν ἐθνῶν.

Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως ἐνώσῃ τὰς προσευχὰς τῆς μετὰ τῶν ἰδικῶν μας, ὅπως ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη τῶν Χριστουγέννων πραγματοποιηθῇ εἰς τὴν ζωὴν ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Μετὰ πολλῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης,

† Ἀββᾶς ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Πατριάρχης Αἰθιοπίας.

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΑΡΜΕΝΙΩΝ

Χριστούγεννα 1972

Μακαριώτατον κ. Ἰερώλυμον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Ἀθήνας.

Μακαριώτατε,

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν, τὴν πλήρη μυστη-

ρίου, όταν ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος κατέρχεται ἡ καλὴ ἀγγελία τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν, στρέφουμεν τὸ βλέμμα ἡμῶν, τῆς καρδίας οὔσης πεπληρωμένης δι' ἀδελφικῆς ἀγάπης, πρὸς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτην ἱστορικὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα μετὰ τῶν θερμῶν εὐχῶν, ὅπως ἡ Θεία Πρόνοια στηρίξῃ Ὑμᾶς πάντοτε ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ὑμετέρας ἀγίας ἀποστολῆς διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θείου θελήματός Του εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Δεόμεθα ἐν ἀδελφικῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὅπως τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν φωτίξῃ σύμπαντα τὸν κόσμον, ὅπως οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ λαοὶ γνωρίζωνται καὶ συννενοῶνται ὡς ἀδελφοὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο καὶ ὅπως δρωσιν ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἀλληλεγγύης ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ Οὐρανίου Πατρὸς.

Εἴθε ἡ εἰρήνη νὰ εἶναι μετ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶναι πλησίον, ὡς καὶ μετ' ἐκείνων οἱ ὅποιοι εἶναι μακρὰν, εἴθε ἡ εἰρήνη νὰ εἶναι μετὰ πάντων.

Ἐν ταύτῃ τῇ ἐλπίδι καὶ αἰθίς διαβεβαιούμεν Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, περὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν τῆς ἀδελφικῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

† Β α σ κ ἐ ν Α'

Καθολικὸς πάντων τῶν Ἀρμενίων

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧ/ΠΟΥ ΚΑΝΤΕΡΒΟΥΡΙΑΣ

Μακαριώτατον κ. Γερόνυμον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

«Μὴ φοβεῖσθε. Ἴδου γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ» (Λουκ. 2,10-11).

Μετὰ τῶν ταπεινῶν ποιμένων τῆς Βηθλεὲμ ἀκούομεν πάλιν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων αὐτοὺς τοὺς λόγους παρηγορίας καὶ χαρᾶς. Τὸ φῶς τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ λάμπει περὶξ ἡμῶν. Κλίνομεν τὴν κεφαλὴν ἐν φόβῳ, ἐνοχοί, ἐν ἐντροπῇ, μετὰ δέους. Μᾶς βεβαιώνει πάλιν. «Μὴ φοβεῖσθε», λέγει. Ὁ Θεὸς μᾶς καλεῖ ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς τῆς παρουσίας Του. Ἴδου ἡ καλὴ ἀγγελία ὄχι μόνον δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Μᾶς καλεῖ νὰ ἐορτάσωμεν μετὰ χαρᾶς τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, ὁ ὁποῖος θὰ φέρῃ τὴν σωτηρίαν εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ σκότους, τοῦ φόβου, τῆς ἐνοχῆς, τῆς αἰσχύνῃς, τῆς ἁμαρτίας. Μᾶς μεταφέρει εἰς τὴν πόλιν τοῦ Δαυὶδ «νὰ ἴδωμεν τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος». Ἀτενίζομεν τὸν νεογέννητον Σωτῆρα. Κλίνομεν τὴν κεφαλὴν λατρεύοντες. Εἰς αὐτὸν εὐρίσκομεν εἰρήνην καὶ χαρὰν καὶ ἐλπίδα. Παρέχει θεραπείαν καὶ συγγνώμην εἰς τὰς καρδίας μας. Κρινόμεθα, συγχωρούμεθα καὶ θεραπευόμεθα. Μᾶς σώζει καὶ μᾶς ἀπελευθερώνει. Εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Κύριός μας, ὁ Σωτὴρ μας, ὁ Ἄρχων τῆς εἰρήνης.

Καθὼς ἐμβαθύνομεν εἰς τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας μας, ἐνούμεθα μετὰ τῶν ποιμένων εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ δι' ὅσα εἶδαμεν καὶ ἠκούσαμεν. Ὡς ποιμένες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπιστρέφομεν νὰ μοιρασθῶμεν μαζί του τὴν χαρὰν διὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρός μας, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὴν εἰρήνην Του εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

Εἴθε ἡ εὐλογία Του νὰ εἶναι μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν πιστῶν Σας κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων.

Μετὰ θερμῶν ἀδελφικῶν χαιρετισμῶν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† ΜΙΧΑΗΛ

Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας, Πριμᾶτος πάσης Ἀγγλίας καὶ Μητροπολίτης.

ΑΠΟ ΤΑ ΦΛΕΓΟΝΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ*

Είναι γνωστόν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα τὸν Συνοδικὸν θεσμόν. Αἱ Σύνοδοι δὲν ἔπαυσαν ποτέ. Καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἦσαν ἐμπερίστατοι, εὑρισκόν πάντοτε τὸ κατάλληλον σχῆμα τῆς Συνόδου, τὸ ὁποῖον προσεφέρετο εἰς τὰς περιστάσεις, διὰ νὰ λύσουν τὰ προβλήματα τῶν.

Μετὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐγένετο δις ἀπόπειρα συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ μία συνεκλήθη τῷ 879 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ σήμερον τιμωμένου μεγάλου Ἱεράρχου καὶ ἡ ἄλλη βραδύτερον τῷ 1341 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλ' οὐδεμία ἐξ αὐτῶν ἀνεγνωρίσθη τελικῶς ὡς Οἰκουμενική.

Ἡ Ἐβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνήλθε τῷ 787. Ἐκτοτε παρήλθον 1186 ἔτη χωρὶς νὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ συγκληθῇ ἄλλη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀναγκῶν καὶ τὸ μέγεθος τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἐγεννήθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, συνεπεία κυρίως τῶν ἐπελθουσῶν μεταβολῶν εἰς τὸν χρόνον τῆς Ἐκκλησίας καὶ γενικώτερον εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀφ' ἧς ἀπεσχίσθη ἐκ τοῦ κορμοῦ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἠκολούθησε τὸν ἰδικὸν τῆς τρόπον εἰς τὸ Συνοδικὸν σύστημα, μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα.

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἠσθάνοντο πάντοτε τὴν ἀνάγκην νὰ συνέλθουν εἰς μίαν κοινὴν Σύνοδον, διότι πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντεμετώπιζεν ἐκάστη τούτων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς, ἦσαν κοινά, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη κατέστη πλέον ἐπιτακτικὴ κυρίως μετὰ τὴν χειραφέτησιν πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ αἰῶνός μας ἤρχισε νὰ γίνεταί πολλὴ συζήτησις γύρω ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα συγκλήσεως μιᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Κατ' ἀρχὴν αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐσκέφθησαν νὰ συγκαλέσουν μίαν Προσύνοδον, ἀντὶ τῆς Οἰκουμενικῆς, τῆς ὁποίας μάλιστα τὰ θέματα διευτώθησαν εἰς τὸν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει κατὰ τὸ 1932 καταρτισθέντα κατάλογον.

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, μετὰ τὰς μεγάλας του προοπτικὰς, συνέλαβε τὸ νόημα τῆς συγκλήσεως ἀπ' εὐθείας μιᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ἡ Προσύνοδος, τὴν ὁποῖαν μάλιστα ὠνόμασε «Μεγάλην Σύνοδον», καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐν προπαρασκευαστικῷ σταδίῳ, συνεκάλεσε τὰς ἑκασταχοῦ Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας τρεῖς εἰς τὴν Ρόδον κατὰ τὰ ἔτη 1961, 1962, 1963. Διὰ πρῶτην φορὰν εἰς αὐτὰς τὰς Πανορθόδοξους διασκέψεις αἱ ἀπὸ αἰώνων ἐν ἀπομονώσει ζῶσαι Ὁρθόδοξοι Ἐθνικαὶ Ἐκκλησίαι ἠσθάνθησαν τὴν ἐνότητα τῆς Πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρ' ὅλας τὰς ἐθνικὰς διαφορὰς καὶ τὰς πολιτικὰς ἀντιθέσεις.

Εἰς τὴν πρῶτην Πανορθόδοξον διάσκεψιν, ἐν μέσῳ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ, συντάχθη κάπως ἐσπευσμένως ὁ κατάλογος τῶν θεμάτων, περὶ τὰ ὁποῖα ἔδει νὰ στραφῇ ἡ Μεγάλη Σύνοδος, ἐάν ὀψέποτε, τοῦ Κυρίου εὐδοκοῦντος, συνεκαλεῖτο, βεβαίως μετὰ τὴν δέουσαν μελέτην καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων.

Εἰς τὴν τετάρτην Πανορθόδοξον, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, συνήλθε τῷ 1968 εἰς τὴν Γενεύην, καὶ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κέντρῳ τοῦ Chambésy, ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἐπιλογή ἐξ θεμάτων, τῶν κάτωθι, ἐκ τοῦ καταλόγου, ἅτινα ἐδόθησαν εἰς τὰς κάτωθι Ἐκκλησίας πρὸς μελέτην καὶ καταρτισμὸν τῶν εἰσηγήσεων, αἵτινες θὰ ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς ἐπεξεργασίαν.

Τὰ θέματα καὶ αἱ Ἐκκλησίαι.

1. Αἱ πηγαι τῆς Ἀποκαλύψεως, Ἐκκλησία Κων/πόλεως.
2. Ἡ πληρεστέρα συμμετοχὴ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, Ἐκκλησία Βουλγαρίας.
3. Ἀναπροσαρμογὴ τῶν περὶ νηστείας ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, συμφώνως ταῖς ἀπαιτήσεσι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, Ἐκκλησία Σερβίας.
4. Κωλύματα Γάμου, Ἐκκλησία Ρωσίας καὶ Ἐκκλησία Ἑλλάδος.
5. Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα, Ἐκκλησία Ρωσίας καὶ Ἐκκλησία Ἑλλάδος.
6. Ἡ «Οἰκονομία» ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, Ἐκκλησία Ρουμανίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, λαβοῦσα τὰ δύο θέματα Κωλύματα Γάμου καὶ Ἡμερολογιακὸν ζήτημα, ἐπελήφθη τῆς μελέτης τούτων. Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἡ Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὑποθέσεων τοῦ

* Εἰσηγήσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, Προέδρου τῆς Μ.Σ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ἐξωτερικοῦ περὶ τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, γενομένη ἐνώπιον τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἐλλογιμοτάτων Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης ἡν ἔβην Φεβρουαρίου 1973 ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου.

Ἐξωτερικοῦ, ὡς καὶ αἱ συσταθεῖσαι εἰδικαὶ Ἐπιτροπαί, εἰς ἃς μετέσχον οἱ Κανονολόγοι Καθηγηταί, ὡς καὶ οἱ Ἀστρονόμοι τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἀσχοληθεῖσαι κατ' ἐπανάληψιν διὰ τὴν βαθεῖαν μελέτην καὶ τὴν θεολογικὴν ἔρευναν τῶν θεμάτων, συντάξαν τὸ κείμενον τῶν εἰσηγήσεων, τὰς ὁποίας τὸ ἡμέτερον Γραφεῖον ἐξέδωκε τυποῖς, μετέφρασεν αὐτὰς καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸ ἐν Chambésy τῆς Γενεύης Πατριαρχικὸν Κέντρον, ὅπου κατὰ Ἰούλιον 1971 συνήλθεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, διὰ νὰ τὰς ἐπεξεργασθῆ καὶ νὰ τὰς υποβάλῃ ἐν καιρῷ εἰς τὴν Ἀ' Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θὰ ἔδιδε τὴν ὀριστικὴν μορφήν διὰ τὴν Μεγάλην Σύνοδον.

Τὸ ἴδιον ἐπραξάν καὶ αἱ λοιπαὶ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα με καθυστέρησιν.

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, συνελθοῦσα εἰς πολλὰς συνεδρίας ἐπὶ 10 περίπου ἡμέρας καὶ ἐργασθεῖσα μετὰ ζήλου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, ἐμελέτησε τὰ θέματα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν εἰσηγήσεων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μετὰ διεξοδικὴν συζήτησιν συντάξε τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς κείμενα τῶν εἰσηγήσεων, ἅτινα θὰ διεπιβάλλοντο εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν, ὡς ἀνωτέρω προελέχθη, διὰ τὰ περαιτέρω.

Περὶ τοῦ πῶς ἠργάσθη ἡ Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐγράψαμεν, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Καθηγητὴς κ. Καρμίρης, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐξέθηκεν ἐν λεπτομερείαις τὰ πεπραγμένα αὐτῆς εἰς σειράν ἄρθρων δημοσιευθέντων εἰς τὸ περιοδικὸν « Ἐκκλησία », ἅτινα ἐξεδόθησαν βραδύτερον εἰς ἴδιον τεύχος. Ἀμφότεροι ἐξεπροσωπήσαμεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅση ἡμῖν δύναμις, εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴν. Χαίρω, διότι ἐνταῦθα εὐρίσκεται καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας κ. Γερμανός, ὁ ὁποῖος παρέστη τότε εἰς Chambésy ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Τί ἠκολούθησε μετὰ ταῦτα; Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε, πρὶν ἀποστείλῃ τὰ κείμενα εἰς τὴν Ἀ' Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν, νὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον πρὸς ἐνημέρωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς διατύπωσιν ἐπ' αὐτῶν τυχόν κρίσεων καὶ παρατηρήσεων. Αἱ Ἐκκλησίαι λαβοῦσαι τὰ κείμενα ἐζήτησαν τὴν γνώμην τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ τῶν Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, ἵνα ἐπαναφέρωσι τὰ κείμενα μετὰ τοῦ θεολογικοῦ ὕλικου, τὸ ὁποῖον θὰ συνεκεντρῶντο εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Chambésy, ὅπου θὰ συνήρχετο ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις, ἡ ὁποία θὰ ἔδιδε τὴν τελικὴν μορφήν καὶ θὰ προητοίμαζεν οὕτω ἐπὶ τὸ τελειότερον τὴν ἐργασίαν διὰ τὴν Μεγάλην Σύνοδον, ἐν ταῦτῳ δὲ θὰ ὄριζε καὶ ἄλλα θέματα ἐκ τοῦ Καταλόγου πρὸς μελέτην κατὰ τὴν ὡς ἄνω διαδικασίαν, ἀλλὰ ὅμως τοῦτο δὲν ἐγένετο, τῆς Προσυνοδικῆς Διασκέψεως μὴ συνελθοῦσης εἰσέτι.

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτρο-

πὴ εἰς τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Καταλόγου τῆς Ρόδου, διότι ὡς λίαν προσφυῶς παρετηρήθη, τὰ περισσώτερα θέματα δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἴδια τὰ εἰς τὰ Δόγματα ἀναφερόμενα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θιγοῦν, ἄλλα δὲ πάλιν δὲν θὰ ἔδιδον λύσιν εἰς τὰ σύγχρονα προβλήματα.

Τοῦτου γενομένου δεκτοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριαρχείου, παρεκλήθησαν ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι νὰ μελετήσουν τὸ θέμα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Καταλόγου καὶ νὰ διατυπώσουν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γνώμην των.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν πρότασιν τῆς Μ.Σ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ δι' ἀμφοτέρα, ἦτο τὴν κρίσιν τῶν ἐξ κειμένων καὶ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Καταλόγου, ἀπέστειλε τὴν 13ην Ὀκτωβρίου 1972 τὰ Κείμενα εἰς τοὺς εἰδικούς Καθηγητὰς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν μετὰ τὴν παράκλησιν νὰ διατυπώσουν τὴν γνώμην των μέχρι τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1973, παρεκάλεσε δὲ δι' ἄλλου ἐγγράφου, τοῦ ὑπ' 428/5-12-72, ἅπαντας τοὺς Καθηγητὰς, ἀνεξαρτήτως εἰδικότητος, νὰ μελετήσουν τὸν Κατάλογον τῶν θεμάτων καὶ νὰ διατυπώσουν ἐπ' αὐτοῦ τὰς κρίσεις των.

Πέντε ἐκ τῶν Καθηγητῶν, οἱ κ. κ. Παν. Μπρατσιώτης, Π. Τρεμπέλας, Κ. Μουρατιδῆς, Ἄν. Θεοδώρου καὶ Ν. Μπρατσιώτης, ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργούντες, ἀπέστειλαν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον κοινὸν ὑπόμνημα περιλαμβάνον τὰς ἐπὶ τῶν Κειμένων τῶν ἐξ θεμάτων κρίσεις των. Ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τούτου καὶ ἐξ ὅσων ἐγραψαν ὁ Καθηγητὴς κ. Καρμίρης καὶ ἄλλα στελέχη τοῦ θεολογικοῦ κόσμου, διαπιστοῦται, ὅτι ἡ ἐπεξεργασία καὶ ἡ θεολογικὴ ἔρευνα τῶν θεμάτων, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, δὲν ἦτο ἡ δέουσα.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀφοῦ ἠδωκίτησε τοὺς πέντε Καθηγητὰς, παρέπεμψε τὸ ὑπόμνημα πρὸς μελέτην εἰς τὴν Μ.Σ. Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Κανονικῶν θεμάτων. Αὕτη συνελθοῦσα ἐν ὀλομελείᾳ τὴν 2-10-72 διετύπωσε τὴν γνώμην τῆς ἐν τῷ ἀπὸ 2-10-72 Πρακτικῷ, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναγνωσθῆ μετ' ὀλίγον, μετ' οὐδὲ πολλὰς ἡμέρας θὰ ἀσχοληθῆ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων, διὰ νὰ εἰσηγηθῆ τὰ προσήκοντα εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Καὶ ἤδη, ὡς ἔλθωμεν εἰς τὸ θέμα τῆς Μεγάλης Συνόδου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν Ἱερὰν Σύνοδον κατέχει δέος μετὰ τὴν ὄντως μεγάλην καὶ ὑψηλὴν καὶ ἱερωτάτην ὑπόθεσιν. Καὶ δικαίως, διότι πρόκειται νὰ συνέλθῃ ἡ 8η Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Εἶναι ὄντως τοῦτο γεγονός μέγιστον διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ θεολογικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς. Εἰς αὐτήν, δὲν ἀποκλείεται, πολλοὶ ἢ τινὲς ἐκ τῶν ἡδὴ Ἱεραρχῶν καὶ δὴ τῶν νεωτέρων, νὰ τύχουν τῆς ὑψίστης τιμῆς καὶ νὰ ἐπιφορτισθοῦν τῆς μεγάλης εὐθύνης, νὰ μετάσχουν ὡς «Συνοδικοὶ πατέρες» εἰς τὴν μετὰ 12 ὄλους αἰῶνας, ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, τοῦ Κυρίου εὐδοκούντος,

συγκληθησομένην Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί δι' αὐτό ἡ Ἱ. Σύνοδος ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης, ἣν ἔχει κυρίως διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἔργου τῆς Συνόδου, ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ παρὰ τῆ Μ.Σ. Ἐπιτροπὴ ἴδιον Γραφεῖον ὑπαγόμενον εἰς τὸ τμήμα τῶν Διορθόδοξων σχέσεων, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπασχολεῖται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον με' αὐτὴν τὴν μεγάλην καὶ ἱερὰν ὑπόθεσιν.

Ἴδου προχείρως τινὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα γεννῶνται, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει δοθῆ ἀκόμη ἢ ἀπάντησις. Ὡς πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ τὸ Γραφεῖον μας, ἀπὸ τὰς πληροφορίας πού συλλέγει ἐκ τε τῶν μελετῶν καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου, τοῦ ξένου καὶ τοῦ ἡμετέρου, «ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ λύσῃ μερικὰ ἀπὸ τὰ πλέον τρέχοντα καὶ ὀξεῖα προβλήματα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς π.χ. τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν πολλῶν δικαιοδοσιῶν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον (τὸ δὲν πρόβλημα τῆς Διασποράς), τὸ πρόβλημα τῶν Σχισμάτων, τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ (Παλαιοημερολογίται εἰς τὴν Ἑλλάδα, Παλαιόπιστοι εἰς τὴν Ρωσίαν), τὸ ζήτημα τῆς μαζικῆς μετατοπίσεως πληθυσμῶν, τῆς ἐξασθενήσεως μεγάλων παλαιῶν χριστιανικῶν κέντρων καὶ δημιουργίας νέων, τῆς μετατοπίσεως μεγάλου μέρους τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν εἰς τὴν βιομηχανικὴν κοινωνίαν, τὸ δὲν πρόβλημα τῆς ἐν τῇ νέᾳ κοινωνίᾳ ἐλλόγου καὶ ἐνσυνειδήτου βιώσεως τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν ἐν τῇ πλάνῃ-βιούντων χριστιανῶν, τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἀπιστίας καὶ ἐκκοσμικεύσεως, τὸ ὁποῖον τόσῃν ἔκτασιν ἔλαβεν εἰς τὰς ἡμέρας μας καὶ τόσον πολὺ ἐπιδρᾷ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ δημιουργῶνται ποικίλαι τάσεις βιώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ποικίλαι ἀναζητήσεις μορφῶν πνευματικότητος καὶ ποικίλαι θεολογικαὶ ἀπόψεις, οὐχὶ πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀγίαν ἡμῶν παράδοσιν».

Καὶ τὰ θέματα μὲν πού γεννῶνται εἶναι ἐν πολλοῖς αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα μᾶς διαφεύγουν. Ποῖα τὰ ἐρωτήματα; Ἴδου τινὰ ἐξ αὐτῶν:

Θὰ εἶναι πράγματι δυνατὴ ἡ συμμετοχὴ ὅλων τῶν Ἐπισκόπων ἐξ ὅλων τῶν περιοχῶν, ὅλων τῶν Ἱεραρχῶν, ὅλων τῶν ὑπεροριῶν Ἐκκλησιῶν; Θὰ δυναθῶν οἱ Ἱεράρχαι τῶν ὀλοκληρωτικῶν Κρατῶν νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ τηρήσῃ τὸ κηρυχθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων αἰώνιον Σύνταγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας¹ «πειθαρχῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»; (Πραξ. 5,29). Θὰ μετάσχον οἱ λαϊκοὶ καὶ δὴ οἱ θεολόγοι; Τί θὰ γίνῃ, ἐὰν τὰ σχίσματα δὲν ἀρθοῦν, ἀλλὰ σταθεροποιηθῶν, ἐὰν μάλιστα δημιουργηθῶν νέα σχίσματα; Δὲν ὀμιλᾷ διὰ τὰς ἄλλας, τὰς τεραστίας δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀναφανοῦν διὰ τὴν σύγκλησιν καὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Συνόδου.

Ἀναφερόμενος εἰς αὐτὰς τὰς δυσκολίας ὁ τέως Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς καὶ ἤδη εἰς Μοναστήριον ἐγκεκλεισμένος πατὴρ Ἰουστίνος Πόποβιτς τάσσειται μᾶλλον κατὰ τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου καὶ λέγει: «Προσωπικῶς δὲν βλέπω ὅτι κατὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις ὑπάρχει πράγματι ἀναπόφευκτος ἀνάγκη διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Οἴκ. Συνόδου. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχῃ, τότε ἡ παροῦσα στιγμή εἶναι ἢ πλέον ἀκατάλληλος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Διότι διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἐν τοιοῦτον ἔργον ἱστορικῆς σημασίας ἐπιτυχῶς, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ δημιουργηθῶν αἱ κατάλληλοι συνθήκαι δι' αὐτὸ καὶ νὰ γίνουν ἐγκαίρως αἱ θεμελιώδεις προετοιμασίαι. Σήμερον ὅμως, καθ' ὅσον γνωρίζω, δὲν ὑπάρχει οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο. Ἴδου ὅτι ἐπὶ τόσα ἔτη ἡμεῖς δὲν κατωρθώσαμεν νὰ προετοιμάσωμεν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ρόδου, ἂν καὶ δι' αὐτὸ ὑπῆρχον πολλαὶ δυνατότητες. Τί, λοιπόν, νὰ εἴπωμεν ὡς πρὸς τὰς συνθήκας τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου; Αὗται εἶναι ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀπελπιστικαὶ εἰς ὄλας, ὀλίγον ἢ πολὺ, τὰς Τοπικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας»².

Προχωρῶν ὁ π. Ἰουστίνος Πόποβιτς ἐπιλέγει: «Εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν ἀποκαλυπτικὴν ἐποχὴν εἶναι δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον εἰς πολλοὺς Ἱεράρχας τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, λόγῳ ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, νὰ ὁμολογήσῃ Ὁρθόδοξος καὶ ἀγιοπατερικῶς εἰς αὐτὴν τὴν ἐνδεχομένην μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Οἴκ. Σύνοδον τὰ Ὁρθόδοξα Δόγματα καὶ τὰς κανονικὰς ἀληθείας. Ἐνεκα τούτου τὸ Ὁρθοδοξότερον θὰ ἦτο νὰ μὴ συγκληθῇ καθόλου ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ συμμετάσχῃ τις εἰς αὐτὴν ... διότι εἰς τὸ τέλος τί δύναται νὰ περιμένη κανεὶς ἀπὸ μίαν τοιαύτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον; Ἐν καὶ μόνον ἐν: Σχίσματα καὶ αἱρέσεις καὶ διαφορὰς ἄλλας συμφοράς. Αὐτὸ εἶναι ἡ βαθεῖά μου αἰσθησις καὶ ἡ πλήρης ὀδύνης ἐπίγνωσις»³.

Ὁ Ἐπίσκοπος Σάμπατς τῆς Σερβίας Ἰωάννης διαβιβάζων τὸ ὑπόμνημα τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Πόποβιτς εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Σερβίας, εἰς τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστὸν, οὗτος ἀποφαίνεται κατὰ τῆς συγκλήσεως τῆς Μεγάλης Συνόδου, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ζήτημα τῆς προετοιμασίας τοῦ λαοῦ, λέγει τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: «Εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Σύνοδοι, αἱ ὁποῖαι προηγουμένως δὲν ἔτυχον τῆς δεούσης προετοιμασίας καὶ αἱ ὁποῖαι συνήρχοντο ἐν ἀτμοσφαιρᾷ διχονοίας καὶ πνευματικῆς διασπάσεως, περισσότερον ἐβλαψαν παρὰ ὀφέλησαν τὴν Ἐκκλησίαν. Αἱ τοιοῦτου εἶδους Σύνοδοι ἐβοήθησαν ἐν πολλοῖς εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς κάποτε ἰσχυρᾶς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετηρίδος, κατατεμαχίσασαι αὐτὴν εἰς ἀναριθμήτους αἱρέσεις καὶ σχίσματα.

1. Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Πόποβιτς, «Ἐπικίνδυνος ἡ σύγκλησις Οἴκ. Συνόδου», Ἀθήναι 1971, σ. 9.

2. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 7.

3. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 14.

Πνευματικῶς ἠνωμένη καὶ πολιτικῶς διηρημένη ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολή ἐγινε εὐκόλως λεία τοῦ Ἰσλάμ, πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς, οὕτως ὥστε νὰ ἔχωμεν σήμερα μόνον ἀναμνήσεις ἐξ ἐκείνης τῆς ἰσχυρᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὁποία διέδωσε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀνά πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς αἰῶνας».

Αὐτὰ λέγει ὁ Ἐπίσκοπος Ἰωάννης. Καὶ ἔχει δίκαιον. Σήμερα πλὴν τῆς διχονοίας καὶ τῆς διαιρέσεως, ἔχομεν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀναρχίαν, ἡ ὁποία δημιουργεῖ μίαν φοβερὰν σύγχυσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ὅπου ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει κυρίως τὴν θέσιν τῆς. Σήμερα ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν τῶν συγκρητιστικῶν τάσεων, αἱ ὁποῖαι κατὰ φυσικὸν λόγον διαβιβρώσκουν τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα, ἐνῶ ἐξ ἄλλου μαινεται ἡ ἀθεΐα, τείνουσα νὰ καταλάβῃ τὰς περισσοτέρας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Χρειαζεται μεγάλη προσοχή, διὰ νὰ γίνῃ ἡ προετοιμασία τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν Μεγάλην Σύνοδον, ἔξω ἀπὸ τὸ περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον ζῶμεν, ἀλλὰ μὴν, τοῦτο εἶναι δυνατόν; Μόνον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν, διότι τοῦτο «οὐκ ἔστι κατ' ἀνθρώπον».

Παρὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπιφυλάξεις τοῦ π. Πόποβιτς καὶ ἄλλων πνευματικῶν ἀνθρώπων ἀγαπόντων τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἡ συνείδησις ποὺ ἀρχίζει νὰ ἐπικρατῇ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι νὰ γίνῃ ἡ Σύνοδος, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὄρον νὰ προηγηθῇ σοβαρὰ ἐργασία διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἔργου τῆς. Ὁ πιστὸς λαὸς πρέπει νὰ μετάσχῃ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς του εἰς τὸ αἶτημα τοῦτο καὶ τότε ὁ Κύριος θὰ δώσῃ τὴν εὐλογίαν Του.

Ἄς ἀφήσωμεν τὰ μεγάλα καὶ δύσκολα θέματα, τὰ ὁποῖα μόλις ἐθίξαμεν, διότι ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συζητηθοῦν αὐτὴν τὴν στιγμὴν, διότι κείνται ὑπὸ ἔρευναν καὶ μελέτην. Δὲν ἔχουν ὄριμασει.

Ἡ συζήτησις ἄς στραφῇ διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ διορθοδόξου πεδίου, διότι τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ ἔργον τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἐπὶ καθαρῶς τοπικοῦ ἐνδοελληνικοῦ ἐπιπέδου.

Φρονῶ ταπεινῶς, ὅτι διὰ νὰ ἐκπονήσῃ ἡ Ἐκκλησία μας ἓνα χρονοδιάγραμμα διὰ τὴν σταδιακὴν ἐνημέρωσιν καὶ διαφώτισιν τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς:

Οἱ περισσότεροι ἀπ' ἐκείνους ποὺ λέγονται Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες καὶ οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὸν ἑλλαδικὸν χῶρον, ἀνήκουν οὐχὶ ἐνσυνειδήτως, ἀλλὰ κατὰ τύπους μόνον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Δὲν ἐκκλησιάζονται, δὲν μετέχουν εἰς τὰ ἁγιαστικά Μυστήρια καὶ εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν,

δὲν ἔχουν θρησκευτικὰ ἐνδιαφέροντα, δὲν ἠμποροῦν νὰ διακρίνουν οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας διαφορὰς ποὺ ὑφίστανται μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἑτεροδόξων ἢ καὶ αὐτῶν τῶν ἀλλοδόξων. Αὐτοὶ ὅλοι, διὰ νὰ ὁμιλήσω σαφέστερον, εἶναι ψυχροὶ ἢ ἀδιάφοροι περὶ τὴν θρησκείαν καὶ πολλάκις μισοῦν κάθε τι τὸ πνευματικόν. Ἄλλοι πάλιν ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμόν, τὸν ὕλισμὸν ἢ τὰς μοντέρνας θεωρίας καὶ δὲν ἔχουν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἄλλοι πάλιν ἀνήκουν εἰς τὸν Καθολικισμόν ἢ τὸν Προτεσταντισμόν καὶ δὴ εἰς τοὺς εὐαγγελικοὺς, τέλος δὲ ἐν ποσοστὸν ἀσφαλῶς θὰ ἐμφορεῖται ἀπὸ ἀθεϊστικὰς ἀρχάς.

Φρονῶ ὅτι δι' ὅλους αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἕδαφος, διὰ νὰ γίνῃ προετοιμασία διὰ τὴν Σύνοδον. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ διὰ τῆς ποιμαντικῆς καὶ τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ.

Ὑπολείπεται τὸ ἄλλο ποσοστὸν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τοὺς πιστοὺς, τοὺς καλοὺς καὶ εὐσεβεῖς χριστιανούς, οἵτινες καὶ ἀποτελοῦν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ προετοιμασία.

Εἰς τὸ ποσοστὸν αὐτό, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ἀνήκει καὶ μέγα μέρος τῆς μαθητιώσεως καὶ τῆς σπουδαζούσης νεότητος, διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς καὶ φοιτητὰς διατηροῦν τὸν δεσμόν τῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας εἴτε μὲ τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα, εἴτε μὲ τὰς χριστιανικὰς ὁργανώσεις, εἴτε καὶ μὲ ἄλλους παράγοντας.

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Διεθνoῦς ὁργανώσεως τῶν Ὁρθοδόξων νέων ὁ «Σύνδεσμος», ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὴν Βοστώνην κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1972, ἀπεφασίσθη ἡ Διάσκεψις τοῦ Συνδέσμου τῶν νέων, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1973, εἰς ἣν θὰ μετᾶσχουν εἰδικοὶ θεολόγοι καὶ διευθύνοντες νεανικὰς κινήσεις, συμπεριλάβῃ τὸ θέμα: «**Ἡ ΣΥΝΟΔΟΣ: Ἡ φύσις, ἀνάγκη καὶ τὰ θέματά τῆς.**»

Διὰ τὴν προετοιμασίαν λοιπὸν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἄς στραφῇ ἡ συζήτησις.

Μετὰ τὴν εἰσήγησιν ταύτην ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον τὸν λόγον οἱ Σεβ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Λεωνίδας καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικόδημος, ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Βρεσθένης κ. Δημήτριος, οἱ ἐλλογιμώτατοι Καθηγηταὶ κ. Παν. Μπρατσιώτης, Μάρκος Σιώτης, Κων. Μουρατίδης, Σάββας Ἀγουρίδης, Εὐάγγελος Θεοδώρου, Ἀνδρέας Θεοδώρου, Ἡλίας Οἰκονόμου, Ἐμμ. Κωνσταντινίδης, Β. Φειδᾶς καὶ ὁ κ. Γ. Λαιμός. Αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις ὑπῆρξαν πολῦτιμοι καὶ θὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἐποικοδομητικωτέραν ἀντιμετώπισιν τοῦ σοβαρωτάτου τοῦτου θέματος.

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΙΑΝΟΙΑ

ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΟΥ*

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἄκτις αἰδίου φωτός, ἐν τῇ ἐξελικτικῇ πορείᾳ του διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀνεζήτει μετ' ἐπιμονῆς τὸ ἀπόλυτον εἰδέναι, νὰ ἀποκτήσῃ δηλαδή μίαν τελείαν, πλήρη καὶ βεβαίαν γνῶσιν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, τοῦ σκοποῦ τῆς δημιουργίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ κόσμου τούτου θέσεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου ὡς κατ' ἐξοχὴν πνευματικοῦ ὄντος.

Ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δημιουργημὰ τῆς ἐλληνικῆς καθαρῶς διανοίας, ἢ ὅποια ἐγίνε καὶ γενάρχη τῆς μεταγενεστερᾶς καὶ συγχρόνου εὐρωπαϊκῆς φιλοσοφίας, μᾶς παρουσιάζει ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ἐρεῦνης τοῦ πνεύματος πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθοῦς αἰτίας τῶν ὄντων καὶ δημιουργίαν κανόνων τοῦ ὀρθῶς ζῆν. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ αὐτῆ θεώρησις τοῦ κόσμου, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν ὑπῆρχεν ἠθικὴ θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς ἀθθεντίας μᾶς ἀληθοῦς θρησκείας, ἐπλήρωσεν ἐν μέγα κενὸν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν τῶν ἐλλήνων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ὁποίας θὰ εὐρωμεν διαβιούσας τὴν ἱστορίαν, τὴν λαογραφίαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῶν προϊστορικῶν χρόνων, θὰ ἀποτελέσῃ εἰς τὰ ἐπη τοῦ Ὁμήρου τὴν θεμελιακὴν ὑποδομὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας βλέπομεν νὰ κινῆται μὲ ἄνεσιν, ἐνάργειαν καὶ καθαρότητα ἡ ἐλληνικὴ σκέψις τῆς περιόδου ἐκείνης. Ἐκεῖ ἡ ἔννοια τοῦ φρονήματος σημαίνει τὴν γνῶσιν καὶ τὴν τελείαν γνῶσιν, δηλονότι τὴν σοφίαν, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς. Ὅπισθεν τῶν θεῶν, οἱ ὅποιοι πρωτοστατοῦν εἰς τὰς περιπετείας τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὀμηρικὸς ἄνθρωπος βλέπει τὴν ἀφηρημένην μορφήν τῆς Μοίρας ἀλλά, τὸ καὶ σπουδαιότερον, ἔχει βαθεῖαν τὴν συναίσθησιν τῆς ἐφημερότητος τῶν ἐγκοσμίων.

Δὲν θὰ βραδύνη ὁμως τὸ ἀνήσυχον ἐλληνικὸν πνεῦμα νὰ ἀπαγκιστρωθῇ, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις καὶ νὰ ἀναζητήσῃ θεικωτέραν καὶ πλέον ἱκανοποιούσαν ἐξήγησιν ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων αὐτὸ προβλημάτων. Τοῦτο θὰ προσπαθήσῃ νὰ κάμῃ ὁ Ἡσίοδος μετὰ τὴν «Θεογονίαν» του. Ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὸν Ὁμηρον, ὁ Ἡσίοδος δίδει μίαν ἐξήγησιν τοῦ κόσμου, μίαν κοσμολογικὴν θεωρίαν ἀπηλλαγμένην ἀπὸ τὰς προλήψεις, τὰς δεισιδαιμονίας καὶ τὸν μυθικὸν χαρακτήρα, χωρὶς βεβαίως νὰ κατορθώσῃ νὰ θραύσῃ τελείως τὸν δε-

σμόν των. Καὶ δὲν ἦτο τοῦτο τόσον εὐκόλον. Ὁ Ἡσίοδος εἶναι ὁ πρωτεργάτης καὶ προάγγελος τῆς θεωρητικῆς διανοήσεως.

Μετὰ τὴν Δωρικὴν καλουμένην μετανάστευσιν, νεοὶ ὀρίζοντες διανοίγονται. Οἱ Ἕλληνες ἔρχονται εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ ξένους λαοὺς. Ἡ συναισθηματικὴ ζωὴ των ἀναπτύσσεται καὶ εὐρίσκει ἐκφρασιν εἰς τὴν ποίησιν εἰς ὅλους τοὺς τόνους τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλληνικὴ θρησκεία ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῆς νέας τάσεως τοῦ πνεύματος. Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου καὶ προσωπικῆς ἐπικοινωνίας του μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πλέον τούτου αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς μετανοίας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καθαρμοῦ. Αἱ ἀνατολικαὶ θρησκείαι εἰσέρχονται εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 7ου αἰῶνος π.Χ. θὰ κληθῇ ἐκ τῆς Κρήτης ὁ Ἐπιμενίδης διὰ νὰ καθαρῶσιν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ Κυλώνειου ἄγος μετὰ ἀνατολικὴν ἱεροτελεστείαν. Εἰς τὸ προσκηνίον ἐμφανίζονται θεόπνευστοι μάντιδες, αἱ Βακχίδες καὶ αἱ Σίβυλλαι, αἱ ὅποια προφητεύουν εἰς κατάστασιν ἐκστάσεως. Καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ εἰσβάλῃ ἐκ Θράκης ἡ Ὀρφικὴ μυστηριακὴ θρησκεία, ἢ ὅποια προβάλλει ὡς δόγμα τὴν αἰωνιότητα τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μετεμψύχωσιν. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ Ὀρφικὴ κοσμοθεωρία κινεῖται ἐπὶ ὑψηλῆς πνευματικῆς βάσεως. Ὑποτιμᾷ τὸ σωματικόν, ὡς ἐπίγειον καὶ φθαρτὸν καὶ ἐξαιρεῖ τὴν σημασίαν τῆς πέραν τοῦ κόσμου τούτου ζωῆς, ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου λυτρωθῇ τοῦ σώματος. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἰδεῶν τούτων ὁ Εὐριπίδης εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἀπολεσθεύσας τραγωδίας του γράφει:

«Ποῖος γνωρίζει ἂν ἡ ζωὴ δὲν εἶναι θάνατος, καὶ ἂν αὐτὸ τὸ ὅποιον ἡμεῖς ὀνομάζομεν θάνατον, κάτω ἐκεῖ δὲν λογίζεται ζωὴ»¹.

Οὕτω χωροῦσα ἡ ἐλληνικὴ σκέψις, κινεῖται μετὰ τῆς νοησιαρχίας, ἢ ὅποια ἦτο τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μυστικισμοῦ καὶ προχωρεῖ εἰς ἓνα μυστικισμόν, ὁ ὁποῖος βραδύτερον μετὰ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς θὰ γνωρίσῃ μίαν τελείαν φιλοσοφικὴν μεταμόρφωσιν.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρατηροῦμεν, εἶναι ὅτι οἱ παλαιοὶ πρόδρομοι τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀριστοτέλης ὀνομάζει «Θεολόγους», κινεῖται μετὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ θρησκείαν. Ὀρ-

* Διάλεξις γενομένη ἐν Δράμα εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὴν 12ην Νοεμβρίου 1972.

1. Πολύειδος ἀπ. 638, πρβλ. Φρίξος ἀπ. 833.

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΝ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ*

Ἐάν κέντρον τῆς τελεουργικῆς δραστηριότητος τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ τελετουργία τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας — καὶ ἀσφαλῶς εἶναι —, τότε, δίχως ἀμφιβολία, τῆς ποιμαντικῆς του δραστηριότητος κέντρον δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἡ διακονία του εἰς τὸ φιλόφρονον Μυστήριον τῆς Μετανοίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θέσις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι πρωτίστως θέσις ποιμένος, διὰ τοῦτο ἐκρίθη σκόπιμον, ὅπως ἕνα θέμα τῶν μηνιαίων αὐτῶν ἐπιμορφωτικῶν ἱερατικῶν συνάξεών μας εἶναι καὶ τοῦτο: «Ὁ Πνευματικὸς εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας».

Εἶναι βεβαίως γνωστὸν, ὅτι ὅλοι οἱ μετέχοντες τῶν συνάξεων τούτων δὲν εἴμεθα «Πνευματικοί». Πλὴν ὅμως, ἱερά φιλοδοξία τῶν ἱερατικῶν καρδιῶν ὅλων μας θὰ πρέπη νὰ εἶναι νὰ ἀξιοθῶμεν ὅλοι κάποτε νὰ διακονήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Κυρίου μας καὶ ὡς Πνευματικοί. Ἐπὶ πλέον, τὰ ὅσα θὰ λε-

* Εἰσήγησις γενομένη κατὰ τὰς ἐπὶ μέρους ἱερατικὰς Συνάξεις ἀπάντων τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν τὸν παρελθόντα Νοέμβριον ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεον τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης.

χθοῦν ἐν συνεχείᾳ, ἴσως βοηθήσουν καὶ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους διὰ μίαν μετάνοιαν πλέον ὄριμον, γνησίαν καὶ ἀληθινήν.

Ἡ σημερινὴ εἰσήγησις εἶναι καὶ παραμένει εἰσήγησις. Δὲν εἶναι δηλ. συστηματικὴ μελέτη τοῦ θέματος. Ἀπλῶς θίγει μερικὰ σημεῖα, προσπαθεῖ νὰ διευκρινίσῃ μερικὰ ἄλλα καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς ὅλους διὰ μίαν ἐπανεξέτασιν τοῦ θέματος τὸσον κατ' ἴδιον, ὅσον καὶ ἀπὸ κοινού.

Καὶ πρῶτον ὡς ἴδωμεν τὸ ἀντικείμενον τῆς Μετανοίας εἶναι δὲ αὐτὸ ἡ ἁμαρτία. Περὶ αὐτῆς τί μᾶς λέγει ἡ Θεία Γραφή:

α) Ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

«Τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διστῶσιν ἀνὰ μέσον ὑμῶν καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ Θεοῦ» (Ἡσαΐου 59,2).

«Διατί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, Ἄνανία, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαί ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; ... οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ» (Πράξ. 5, 3-4).

Ἀργότερον ὁ Μ. Βασίλειος θὰ ἀποφανθῇ ἐπι-

θολογισμὸς καὶ θρησκευτικὸς μυστικισμὸς, ἄλλοτε ἐν συζεύξει καὶ ἄλλοτε ἐν διαστάσει ἀναλύου ἡ συνθέτου καὶ προβάλλον τὰς πνευματικὰς ἀνησυχίας τῆς ἐποχῆς. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν πρακτικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων πολὺ συντόμως θὰ μᾶς δώσῃ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ομάδος τῶν «ἐπτὰ σοφῶν» ἕμμετρα γνωμικὰ ἢ περὶ ἀποφθέγματα αἰωνίου κύρους, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν πρακτικὴν γνώσιν καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ μέτρου καὶ τῆς τάξεως. Τὸ «γνώθι σ' αὐτόν» τὸ «μηδὲν ἄγαν» τὸ «ἀρχὴ ἀνδρα δείκνυσι» καὶ ἄλλα εἶναι ἀπτά δείγματα τῆς προοῦσης ἀναπτύξεως καὶ τῆς καθαρότητος καὶ διαυγείας τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν προσωκρατικὴν περίοδον, τῆς ὁποίας κύριοι ἐκπρόσωποι εἶναι οἱ Μιλήσιοι, Θαλῆς, Ἀναξίμανδρος καὶ Ἀναξίμενης, διαπιστοῦμεν ὅτι ἡ φιλοσοφία τῆς περιόδου ταύτης εἶναι μία διασταύρωσις θεωρίας καὶ ἐμπειρικῆς ἐρεῦνης. Ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἀστρονομία, τὰ μαθηματικά, ἡ φυσικὴ καὶ ἡ ἱατρικὴ ἀκόμη ἀνήκουν εἰς τὸν κλάδον τῆς Φιλοσοφίας. Οἱ Μιλήσιοι φιλόσοφοι θέτουν τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς ἀρχικῆς οὐσίας καὶ αἰτίας τῶν ὄντων, δίδουν δὲ ἐπ' αὐτοῦ διαφορετικὰς ἑκαστος ἀπαντήσεις. Κυριαρχεῖ ἡ φιλοσοφία τῆς φύσεως. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ἑλληνικὴ διάνοια

ἐταύτιζε τὴν φύσιν μὲ τὸν νοῦν. Ἐν τοσοῦτῳ εὐρίσκουμεν τὰ σπέρματα τοῦ δυϊσμοῦ, τοῦ διαχωρισμοῦ δηλονότι τῆς ὕλης ἀπὸ τοῦ νοῦ, τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ κόσμου.

Ὁ Θαλῆς παρεδέχετο ὡς ἀρχὴν τοῦ παντός τὸ ὕδωρ. Ἐφαντάζετο τὴν ὕλην ζῶσαν καὶ ἔμψυχον. Γίνεται οὕτω ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἀποκληθέντος ὕλοζωϊσμοῦ ἢ ὕλοψυχισμοῦ. Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐξ ἄλλου θὰ θέσῃ ὡς ἀρχὴν τῶν πάντων τὸ ἄπειρον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγέννητον, ἀφθαρτον καὶ κινεῖται ἀενάως. Φαντάζεται τὴν γῆν μὲ κυλινδρικὸν σχῆμα καὶ προσπαθεῖ νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν τῆς γενέσεως τῶν ὄντων καὶ τῆς ἐξελίξεώς των. Ὑποστηρίζει ἐπίσης τὴν θεωρίαν ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸ ἄπειρον ἀναρίθμητα κοσμικὰ συστήματα. Τέλος ὁ Ἀναξίμενης, μαθητὴς τοῦ Ἀναξίμανδρου, κινεῖται μεταξὺ τῶν θεωριῶν τοῦ διδασκάλου του καὶ τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Θαλῆ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν, εἶναι ὅτι πρῶτος ὁ Ἀναξίμενης ἀντελήφθη ὅτι ἡ σελήνη λαμβάνει τὸ φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἔδωκε φυσικὴν ἐξήγησιν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης. Οὕτω ἀρχίζει νὰ ὀριμάξῃ μία ἐπιστημονικὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ κόσμου καὶ μία περιφρόνησις πρὸς τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις καὶ παραστάσεις.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

γραμματικά: «ἀμαρτία Θεοῦ ἐστὶν ἀλλοτρίωσις». Κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ἡ ἀμαρτία ἔχει ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας καθόλου: «Εἰ δέ τις ἐλεγχθῆ πράξας τι ἄνομον, ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον ἑαυτὸν ἐβλάψεν, ἀλλὰ καὶ βλασφημίαν προσέτριψε τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας σώματι» ('Απ. Δ' γὰρ Β' VIII, Β.Ε.Π., 2, σελ. 17).

β) Νεκρῶν εἶ.

Οἱ ζῶντες ἐν τῇ ἀμαρτία ὡς νεκροὶ λογίζονται συμφώνως πρὸς τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου «νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε» (Λουκᾶ 15,32). Παρόμοια λέγει καὶ ἡ Ἀποκάλυψις (κεφ. 3, 1-2).

γ) Ἀποκόπτει ἀπὸ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Περὶ αὐτοῦ ὁμιλεῖ σαφῶς ὁ Ἄπ. Παῦλος εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν του (κεφ.5,1-5). Ἀντιμετωπίζων τὸ πρόβλημα τῆς αἰμομιξίας, ἡ ὁποία εἶχε σημειωθῆ τότε ἐκεῖ, συνιστᾷ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ αἰμομίκτου ἐκ τοῦ ὑπολοίπου σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι ἡ ἀμαρτία καταστρέφει ὅ,τι πολυτιμότερον ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος: τὴν ἔνωσίν του μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἑνωματώσιν του εἰς τὸ Μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν. Τὴν νέαν αὐτὴν σχέσιν, τὴν διὰ τοῦ Βαπτίσματος δημιουργουμένην, ἔρχεται νὰ διακόψῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐλευθέρως ὑπ' αὐτοῦ διαπραττομένης ἀμαρτίας. Πρὸς ἀποκατάστασιν δὲ τῆς σχέσεως αὐτῆς ἀπαιτεῖται καὶ πάλιν ἡ ἐλευθέρως συγκατάθεσις τοῦ ἀνθρώπου, ἐκδηλουμένη διὰ τῆς μετανοίας. Τοιοῦτοτρόπως φθάνομεν εἰς ἕνα δευτερον σημεῖον, ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ μελέτης: Τί εἶναι ἡ Μετάνοια;

Λέγοντες Μετάνοιαν ἐννοοῦμεν, ἐν πρώτοις, κάτι πολὺ βαθύτερον ἀπὸ τὴν ἀπλὴν ἐξομολόγησιν. Μετάνοια εἶναι μία ἐσωτερικὴ ἀλλαγὴ νοοτροπίας καὶ στάσεως ζωῆς, ἡ ὁποία προηγεῖται, διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ὡς δευτερον βῆμα ἡ ἐξομολόγησις, ἡ ὁποία εἶναι πρᾶξις ἐξωτερικὴ. Μετάνοια ἡ ὁποία δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, δὲν εἶναι πραγματικὴ καὶ ὠλοκληρωμένη. Ἀλλὰ καὶ ἐξομολόγησις, τῆς ὁποίας δὲν προηγεῖται μετάνοια, δὲν εἶναι εἰλικρινής. Μία τοιαύτη ἐξομολόγησις καταντᾷ νὰ εἶναι «ἀργὸς λόγος». Ἡ Μετάνοια εἶναι Μυστήριον.

Μερικὰ στοιχεῖα τῆς Μετανοίας:

α) Ἡ Μετάνοια προϋποθέτει πραγματικὴν συντριβὴν, βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῆ λύπην διὰ τὰ διαπραχθέντα ἀμαρτήματα («Πόσοι μίσθιοι τοῦ Πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι», ἀναλογίζεται ὁ ἄσωτος τῆς Παραβολῆς).

β) Ἡ Μετάνοια ἐκφράζεται διὰ λόγων ἐνώ-

πιον τοῦ ἱερέως («Πάτερ ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου»).

γ) Ἡ Μετάνοια, ἡ διὰ λόγων πρὶν ἐκφρασθεῖσα, ἀποδεικνύεται ἐν συνεχείᾳ ἔργῳ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν (παρέμεινεν ὁ πρῶν ἄσωτος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς του εἰς κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ).

δ) Σκοπὸς δὲ τῆς Μετανοίας εἶναι ἡ ἐκ νέου συμφιλίωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ μετ' Αὐτοῦ ἐπανασύνδεσις τῶν σχέσεων, ἀποκορύφωμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν Μυστικὴν Τράπεζαν (ὁ Πατὴρ θύει τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν καὶ προσκαλεῖ ὅλα τὰ τέκνα του εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν).

Τέλος, ὡς πρὸς τὰ ἐλατήρια ἢ κίνητρα τῆς Μετανοίας δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι εἶναι πλείστα, ὅσα χρησιμοποιεῖ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τοῦ θέλοντος «πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι» (Β' Πέτρου 3,9). Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν τὰς ὑψεις τῆς συνειδήσεως καὶ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας διὰ τὰ διαπραχθέντα ἀμαρτήματα, τὸν πόνον τὸν προκαλούμενον ἀπὸ τὰ πεπραγμένα δεινά, τὰς ἐκτάκτους συγκινήσεις, τὸ αἶσθημα τῆς ἀποξενώσεως καὶ τῆς ἀποκοπῆς ἐκ τῶν Μυστηρίων τῆς Χάριτος.

Δι' ὅλων αὐτῶν ἡ Μετάνοια ἀναδεικνύεται εἰς Μυστήριον εἰρηνεύσεως καὶ ἀγάπης καὶ ὄχι ὠρα δίκης καὶ καταδίκης. Ὁ μετανοῶν καὶ ἐξομολογούμενος ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἀθλιότητος, ἀνασύρεται ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἀμαρτίας διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ φωτὸς καὶ τῆς χαρᾶς, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς.

Προχωροῦμεν τώρα εἰς ἕνα δευτερον σημεῖον, ποῦ εἶναι ἡ κυρίως ἐξομολόγησις.

Ἐξομολόγησις εἶναι ἡ πρᾶξις ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅπως καὶ ἡ λέξις δηλώνει, ὁ μετανοήσας ὁμολογεῖ αὐτοβούλως, μόνος τὰς ἀμαρτίας του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Πνευματικοῦ. Δὲν θὰ ἀφιστάμεθα πολὺ τῆς ἀληθείας, ἐὰν ἐλέγομεν, ὅτι ἡ πρώτη, οὕτως εἰπεῖν, ἐξομολόγησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ὀλίγον πρὸ τοῦ Βαπτίσματος διακηρυσσομένη ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου νὰ βαπτισθῆ ἀπόταξις τοῦ Σατανᾶ καὶ πάσης τῆς πομπῆς αὐτοῦ. Εἰς αὐτὴν μάλιστα ἔχομεν τὴν ἐξομολόγησιν καὶ κατὰ τρόπον συμβολικὸν καὶ πολὺ παραστατικὸν (γυμνός, ἀνυπόδητος, ἐστραμμένος πρὸς δυσμᾶς ἀποτάσσεται καὶ ἐμπτῦει τὸν Σατανᾶν).

Σχετικῶς ἡ μὲν Ἁγία Γραφή μᾶς διδάσκει: «Ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῆ ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας καὶ καθάρσις ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας» (Α' Ἰωάν. 1,9) καὶ περὶ τοῦ ἄσωτου: «ἡμάρτον». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος συνιστᾷ: «ἐπίδειξον τὰ τραύματα εἰς τὸν ἱατρόν». Καὶ ὁ πολὺς Ὀριγένης, ἐρμηνεύων τὸν 37ον ψαλμὸν, λέγει: «Ἴδὲ τί ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς διδάσκει: δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ θάπτωμεν ἀμαρτίας εἰς τὰς καρδίας μας. Ἄν γίνῃ τις κατήγορος ἑαυτοῦ, κατηγορῶν καὶ ἀνομολογῶν τὸ παράπτωμά του, τότε ἐμέσσει τὴν ἀμαρτίαν του καὶ διαλύει τὴν ἀφορμὴν τῆς συμφορᾶς του. Μόνον ἐξέτασον ἐπιμελῶς νὰ ἀνεύρης τὸ κατάλληλον πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐξομολο-

γηθής τὸ ἀμάρτημά σου... Καὶ ἂν αὐτὸς κρίνῃ ὅτι ἡ ἀσθένειά σου εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ ἀπαιτῆ δημοσίευσιν καὶ ἔκθεσιν αὐτῆς ἐνώπιον τῆς συνάξεως ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης ἐξωτερικεύσεως δυνήθουν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ οἰκοδομηθῶν καὶ σὺ ὁ ἴδιος εὐκόλως νὰ θεραπευθῆς, μὴ δισταῖς τότε νὰ συμμορφωθῆς».

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προκύπτει ἓνα σπουδαῖον ἐρώτημα: Εἰς ποῖον ἐγένετο καὶ εἰς ποῖον δύναται καὶ πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐξομολόγησις;

Ἐπ' αὐτοῦ ἡ πρᾶξις καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δίδουν τὰς ἐξῆς τρεῖς ἀπαντήσεις:

α) Ἡ ἐξομολόγησις γίνεται πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς καθημερινῆς προσευχῆς. Εὐνόητον, ὅτι εἰς αὐτὴν γίνεται ἡ ἐξαγόρευσις τῶν καθημερινῶν μικροαμαρτημάτων ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἀδυναμίας διαπραττομένων. Περὶ αὐτῶν ὁ ἱερός Ἀγιοσύνης γράφει: «Ἐὰν ἡ ἀμαρτία τῶν μετανοούντων ἦτο ἐλαφρά, ἀσφαλῶς τότε θὰ ἦσαν ἀρκεταὶ αἱ καθημεριναὶ προσευχαὶ τῶν ποῦ κατ' ἴδιαν κάμνουν, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν συγχώρησιν τῶν». Αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι καὶ τὸ βαθύτερον νόημα τῆς χρήσεως τοῦ 50οῦ ψαλμοῦ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἀκολουθίας τοῦ νυχθημέρου.

β) Ἡ ἐξομολόγησις γίνεται δημοσίᾳ. «Ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐξομολόγησις τὰ παραπτώματά σου» (Διδαχὴ τῶν 12 Ἀποστόλων δ, 14, ΒΕΠ 2, 217).

Αἱ ἀμαρτίαι συγχωροῦνται, γράφει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, «ἐὰν μετανοήσωμεν οἱ ἀμαρτήσαντες εἰς συνέδριον ἐπισκόπων». Ἐφ' ὅσον δηλ. διὰ τῆς ἀμαρτίας τοῦ ἐνὸς προσβάλλεται τὸ ὅλον Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει καὶ ἡ ἐπανόρθωσις καὶ ἀποκατάστασις νὰ γίνῃ ἐνώπιον τῆς συνάξεως τῆς Ἐκκλησίας.

γ) Τελικῶς, ἐπεκράτησε τὸ σήμερον ἰσχύον, ἡ ἐξομολόγησις νὰ γίνεται ἰδιωτικῶς ἐνώπιον μόνον τοῦ πνευματικοῦ, διὰ λόγους πληρεστέρας ἐξυπηρετήσεως τῆς ψυχικῆς ὀφειλῆς τῶν μετανοούντων. Ἡ κατ' ἴδιαν γινομένη ἐξομολόγησις δὲν χάνει τὸν μυστηριακὸν καὶ ἐκκλησιολογικὸν της χαρακτήρα. Διὰ τοῦτο καὶ γίνεται ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐντεταλμένου ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἱερέως, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὅπου συνέρχεται τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Δι' αὐτῶν τονίζεται ἀρκετά, ὅτι ἡ ἐξομολόγησις δὲν εἶναι ὑπόθεσις ἰδιωτικῆ οὔτε ἀπλῆ συνομιλία μὲ κάποιον συνάνθρωπον, σοφόν, εἰδικὸν ἢ ψυχανάλυτῆν. Εἶναι ὁμολογία ἀμαρτημάτων, μὲ τὰ ὅποια προσέβαλα τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρατεθοῦν λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν αἱ μαρτυριῶν τῶν Πατέρων, ἀπὸ τὰς ὁποίας κάταφαίνεται καὶ τονίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξομολόγησεως ἐνώπιον τοῦ ἱερέως.

Ἐνα ἄλλο σημεῖον ποῦ πρέπει ἰδιαίτερος νὰ προσεχθῆ, εἶναι καὶ τοῦτο: τὸ περὶ ἐπιτιμίων.

Μερικοί, κυρίως ἐκ τῶν ἐξομολογουμένων, ἐχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὰ ἐπιτίμια ἐπιβάλλονται

ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ δοθῆ δι' αὐτῶν ἡ ἄφεσις, διότι τάχα δὲν ἀρκεῖ ἡ ἐξομολόγησις πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ἀμαρτιῶν. Πόσον ἐσφαλμένη εἶναι ἡ ἀντίληψις αὕτη, περιττὸν καὶ νὰ σημειωθῆ. Τοῦτο μόνον θὰ πρέπει νὰ υπογραμμισθῆ. Κατὰ τὴν ἄποψιν αὐτὴν ἡ δύναμις τῆς ἄφεσεως δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν Χριστόν, τὸν Σταυρωθέντα καὶ Ἀναστάντα, ἀλλὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ποῦ μὲ τὰ ἰδικά του μέσα καὶ ἔργα μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συμφιλίωσιν του μὲ τὸν Θεόν.

Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποῖ τὰ ἐπιτίμια, τὸ κάμνει χωρὶς νὰ ἀποδίδῃ εἰς αὐτὰ χαρακτήρα ἐξιλαστικὸν ἢ νὰ ἀναγνωρίζῃ εἰς αὐτὰ κάποιαν ἀντιμισθίαν. Ἡ χρῆσις τῶν εἶναι ὑποβοηθητικὴ, δυνάμην νὰ συμβάλῃ παρὰ πολὺ εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἀμαρτωλότητος, τὴν ὀρίμασιν τῆς μετανοίας, τὴν ἀποφυγὴν τῆς ὑποτροπῆς καὶ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἐπειδὴ δὲ αὕτη εἶναι ἡ θέσις καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἐπιτιμίων, διὰ τοῦτο ὑπάρχει καὶ ποικιλία καὶ κλιμάκωσις αὐτῶν. «Οὐδὲ πᾶν τραῦμα τῆ αὐτῆ ἐμπλάστρω θεραπεύεται», λέγει πρὸς τὸν ἱερόν Πολύκαρπον ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος (ΒΕΠ 2, σελ. 283, 2). «Σὺ κατέστης ὁ ἱατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Του, ἐπομένως μὴ φοισθῆς τοῦ φαρμάκου, μὲ τὸ ὅποιον δύνασαι νὰ θεραπεύσῃς αὐτοὺς διὰ παντὸς μέσου», συνιστᾷ καὶ ἡ «Διδαχὴ τῶν 12 Ἀποστόλων».

Δὲν πρέπει, ἄλλωστε, νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητος ἡ ὀνομασία τοῦ βιβλίου ἐκείνου ποῦ περιέχει τοὺς κανόνες, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν καὶ τὰ τῆς ζωῆς τῶν ἐπὶ μέρος Χριστιανῶν, δηλ. τὸ Πηδάλιον. Τὸ ὄργανον αὐτὸ παραδίδεται καὶ προϋποθέτει τὰ χερίσθῃ ἐστρέφοντας αὐτὸ ἄλλοτε μὲν δεξιά, ἄλλοτε δὲ ἀριστερά, προκειμένου νὰ ὀδηγήσῃ τὸ σκάφος τοῦ σῶν καὶ ἀβλαβὲς εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ του.

Κανὼν, λοιπόν, διὰ τὰ ἐπιτίμια δὲν ἔμπορεῖ νὰ δοθῆ. «Πάντα δὲ ταῦτα γράφομεν, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας: οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν». Καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος προσθέτει ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος: «Οὐ τοῦτο, χρόνου πλήθος (δηλ. τὴν παρέλευσιν μακροῦ χρονικοῦ διαστήματος) ζητῶ, ἀλλὰ ψυχῆς διόρθωσιν».

Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ καθορισμὸς τῶν ἐπιτιμίων καὶ ἡ φύσις αὐτῶν ποικίλλουν — ὑπάρχουν καὶ πρέπει νὰ ἐπιβάλλονται καὶ πνευματικὰ ἐπιτίμια πρὸς αὐξήσιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν μετανοούντων — φαίνεται, ὅτι ἐσημειώνοντο καταχρήσεις ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῶν εἴτε ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον εἴτε ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον. Διὰ τοῦτο συχνὰ γίνεται λόγος εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γραμματεῖαν περὶ ἐπιτιμίων. Ἐκτὸς ἐκείνων τὰ ὅποια ἀνεφέραμεν προηγουμένως, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς:

Ὁ 102ος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου ὀρίζει: «Δεῖ τοὺς τὴν ἐξουσίαν λθεῖν καὶ δεσμεῖν παρὰ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

Ἐπέρασαν κάποτε τρεῖς μεγάλοι ἡγέται τῆς Ὁρθοδοξίας. Τρεῖς μεγάλοι ὁδηγοί, τρεῖς θεμελιωταί. Καὶ ἄφησαν ἔργον πελώριον, ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ὁποίου ὄχι μόνον δὲν ἐξασθενίζει, ὅσον ὁ χρόνος παρέρχεται, ἀλλὰ καὶ τονοῦται καὶ γίνεται ἰσχυροτέρα καὶ πιστώνεται, διαρκῶς, μὲ νέαν διάρκειαν. Ποῖον, λοιπόν, τὸ μυστικὸν αὐτοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φαινομένου, ποῦ, οὐσιαστικῶς, δοξολογεῖ Βασίλειον τὸν

Μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον; Ποῦ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἡ ἐξήγησις; Ποῦ εὐρίσκεται ἡ πηγὴ αὐτῆς τῆς ἀνεξαντλήτου δυνάμεως, μὲ τὴν ὁποίαν κυροῦται εἰς αἰῶνας ἡ ἀξία τοῦ πνεύματος καὶ παρέχονται αἱ διαστάσεις τοῦ διανοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ μεγέθους; Ἡ Ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν περιχοσμοῦν, ἔχει ἀφιερῶσει ὕμνους. Καὶ εἶναι ὅλοι τῶν κυριολεκτικοί. Πράγματι τηλαυγεῖς

Θεοῦ λαβόντας σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἐτοιμότητα καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἁμαρτήματι.

Καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ (β' 20): «Ὡς ἔμπειρος καὶ συμπαθὴς ἰατρός, πάντας ἰώμενος τοὺς ἐν ἁμαρτίαις πεπλανημένους..., ἰατρός οὖν ὑπάρχων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου πρόσχαε θεραπείαν κατάλληλον ἐκάστῳ τῶν νοσοῦντων».

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν καὶ ἀπὸ τὸ προαναφερθὲν χωρίον τῶν «Ἀποστ. Διαταγῶν» καταφαίνεται, ὅτι ἡ Μετάνοια εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τὸ Μυστήριον τῆς συναντήσεως μὲ τὸν Θεόν, διὰ νὰ μᾶς προσφέρῃ ὅλην Του τὴν ἀγάπην διὰ τοῦ Πνευματικοῦ. «Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφήτε ... ἂν τινῶν κρατήτε...», ἐλέχθη πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐξ ἐκείνων μετεβίβασθη ἡ ἐξουσία τῆς ἀφέσεως ἢ δεσμεύσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὃ δὲ Πνευματικὸς σήμερον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀντλεῖ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀσκεῖ τὴν ἐξουσίαν ταύτην. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν κάμνει ἀυθαίρετον χρῆσιν τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν ἢ λύειν. Ἡ ἀφesis δὲν ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ παρέχεται μὲ μεγάλην εὐκολίαν, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ βαθεῖαν μελέτην καὶ ἐξέτασιν τῆς διαγωγῆς τοῦ μετανοοῦντος. Τὸ «χειρὰς ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἄλλοτρίαις» (Α' Τιμοθ. 5, 22) ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου κατ' ἀναλογίαν τὴν θέσιν του. Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει, ὅτι θὰ παραβλέψῃ ὁ Πνευματικὸς τὸ: «ποσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτὰ» (Ματθ. 18,21-22), ἀπεριόριστως, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ὁ ζητῶν τὴν ἀφesis εἰλικρινῶς μετανοεῖ διὰ τὰ ἁμαρτήματα του.

Μίαν ἀκόμη πλευρὰν τοῦ θεματός μας θέλω νὰ θίξω πρὶν τελειώσω. Καὶ αὕτη εἶναι: ὁ Πνευματικός, ὁ διάκονος τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἡ προσέλευσις ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν πιστῶν ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν. Ἡ ἀποτυχία ἢ ἡ ἐπιτυχία συνδέονται στενὰ μὲ τὴν προσωπικότητα τοῦ Πνευματικοῦ. Διότι τὸ ἔργον του εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον δύσκολα καὶ τὰ πλέον σημαντικά. Διὰ τοῦτο καὶ «ὄσω μεγάλα ἐγχειρίζεται πράγματα, τοσοῦτῳ καὶ μείζονος δεῖται σπουδῆς. Πολὺ δεῖ συνετοῦς εἶναι ἐκείνους, ἐν οἷς ἢ τῶν ἄλλων κιν-

δυνεύεται σωτηρία καὶ τοσαύτην αὐτοῖς τὴν περιουσίαν εἶναι τῆς ἀρετῆς, ὡς καὶ ἄλλοις μεταδίδοναι τῆς σωτηρίας» (Χρυσόστομος).

Νὰ νοιώθουμε πάντοτε τὴν ἀναξιότητά μας καὶ τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης, ποῦ ἐπωμιζόμεθα. Ὁ καλὸς Ποιμὴν ὡς εἶναι πάντοτε τὸ ὑπόδειγμά μας, εἰς τὴν ἀναζητήσιν καὶ ἐπιστροφὴν τοῦ πλανηθέντος προβάτου.

Ἡ χαρὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀσώτου δείχνει τὸ μέτρον καὶ τὸν τόνον τῆς χαρᾶς, ποῦ νοιώθει ὁ Πνευματικὸς κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Καὶ νὰ μὴ τὴν νοιώθῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἐκδηλώσῃ. Θὰ τολμήσω νὰ εἶπω: ὅσον βαρύτερα τὰ ἐξομολογούμενα ἁμαρτήματα, τόσοσιν μεγαλυτέρα καὶ ἡ χαρὰ διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἑνὸς αἰχμαλώτου τῆς ἁμαρτίας.

Νὰ εἶναι τέτοια ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Μυστηρίου, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ ἐπανέλθῃ ὁ ἐξομολογούμενος.

Ὁ Πνευματικὸς καταδικάζει τὴν ἁμαρτίαν, ὄχι τὸν ἁμαρτωλὸν ποῦ μετανοεῖ. Διὰ τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα δὲν δείχνει κανένα ἀποτροπιασμόν, ἀκούει ἤρεμα, δὲν περιφρονεῖ οὔτε ἀδιαφορεῖ διὰ τὰ λεγόμενα. Ἐπίσης δὲν ἀμνηστεύει ἐλαφρῶ τῇ καρδίᾳ, δὲν λέγει «δὲν εἶναι τίποτε αὐτὰ», δοθέντος ὅτι ἡ ἐπανάληψις τῆς ἁμαρτίας δημιουργεῖ μίαν ἕξιν καὶ ἀφίνει οὐλὴν τὸ τραῦμα εἰς τὴν ψυχὴν. Νὰ μὴ ὑπερβάλλωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξομολογήσεως, διὰ νὰ μὴ ἀπογοητευεταὶ ὁ πιστός, ὅταν βλέπῃ νὰ διαπράττῃ τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐλεύθερος, ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ τὰ πιὸ φοβερά ἔργα. Ἡ κλίσις του πρὸς τὴν ἁμαρτίαν παραμένει καὶ μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν.

Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι καὶ πρέπει νὰ παραμείνῃ Μυστήριον. Αὐτὸ σημαίνει: οὔτε ἀστεία, οὔτε ἄλλα θέματα ἄσχετά πρὸς τὸ Μυστήριον. Προσοχὴ καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἰδίως πρὸς τοὺς ἐφήβους, τοὺς νέους καὶ τὰς νέας πρὸς διακρίβωσιν τῶν ἁμαρτιῶν. Εἶναι δυνατὸν νὰ προσβληθοῦν καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθουν.

Οἱ Ἐπίσκοποι (καὶ οἱ Πνευματικοί), γράφει κάπου ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ὀφείλουν νὰ εἶναι εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας εὐσπλαγχνοί, νὰ ἀπέχουν ἀπὸ πᾶσαν ὀργὴν, ἀπροσωπόληπτοι, νὰ μὴ κάμνουν ἀδίκους κρίσεις, «κεῖδότες ὅτι πάντες ὀφειλέται ἐσμὲν ἁμαρτίας».

Ἀρχιμ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΡΑΜΠΑΣ

φάροι τῆς Τρισηλίου Θεότητος! Πράγματι, ἐμπνευσμένοι χειραγωγοὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, μετὸν παλμὸν καὶ τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποῖαν δίδει ἡ διδασχὴ τοῦ Ἰησοῦ. Πράγματι, Φωστῆρες Μέγιστοι, διαχέοντες ἀκτινοβολίαν καὶ χαράσσοντες πορείαν, τὴν ὁποῖαν καὶ μόνον, ἐφ' ὅσον κωνεὶς ἀκολουθεῖ, ἡμπορεῖ νὰ ὀδηγηθῆ μετὰ ἀσφάλειαν εἰς ἀνταπόκρισιν πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἐπιταγήν. Ἐκφράζουσι οἱ χαρακτηρισμοὶ τὸν θαυμασμόν, ὅστις ἀρμύζει πρὸς αὐτὴν τὴν ἀπαράμιλλον πνευματικὴν πραγματικότητα, τὴν ὁποῖαν οἱ τρεῖς θεόπνευστοι Πατέρες ἄφησαν κληρονομίαν μοναδικὴν εἰς τὴν εὐλάβειαν τῶν αἰῶνων. Εἰς τί ὅμως ἀκριβῶς συνίσταται ἡ προσφορά των; Καὶ διατί θεωροῦνται προστάται καὶ ὀδηγοὶ τῆς Παιδείας; Χρειάζεται, ἴσως, κάποια ὑπόμνησις. Ὁ ἀπρόπητὸς νὰ μὴ λησμονοῦνται αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐτέλει τότε ὁ Χριστιανισμός. Ἐκυριαρχεῖτο ἀπὸ κάποιαν μονομέρειαν. Εἰς τὰς πρώτας φάσεις του ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀποκλείῃ ὅ,τιδήποτε προήρχετο καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν κλασσικὴν Ἑλλάδα. Καὶ τοῦτο ὄχι ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἰς τὰς τάξεις του ἦσαν καλοπροαίρετοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ὄχι καὶ κατὰ πλειονότητα ἰδιαζούσης μορφώσεως. Καὶ αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ὀφίσταντο ἐπὶ γενεὰς διωγμοὺς καὶ χάριν τῆς πίστεως των ὑπέκειντο εἰς παντοειδεῖς δοκιμασίας, δὲν ἤθελαν νὰ συζητήσουν ἀλήθειαν ἄλλην, ἀπὸ ἐκείνην τῆς Χριστιανικῆς διδασχῆς. Ἄλλωστε, αὐτὴ ἡ προσήλωσις εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἀποκλειστικότητα ἦτο φυσικὴ. Καὶ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ψυχικὴν αὐτάρκειαν, τὴν ὁποῖαν ἐξηγάλλετο τὸ Χριστιανικὸν ἰδεῶδες. Ἔτσι μετὸν καιρὸν ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς μετὰ τὰς σπουδαίας ἐκδηλώσεις τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λόγου εἴτε ἠγνοήθη εἴτε ἐτέθη εἰς τὸ περιθώριον ὡς ὑπόπτος.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ὥρα τῆς μεγάλης στροφῆς. Ἐσημάνθη μετὸν παρουσίαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἄνθρωποι προικισμένοι ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν περιεκτικότητα ἐξόχου πνεύματος, ἄνθρωποι θαυρακισμένοι μετὰ τὸ σπάνιον σθένος τῆς πίστεως, ἄνθρωποι γεννημένοι διὰ νὰ ὀδηγοῦν καὶ νὰ θεμελιώνουν σταθμούς, ἐτόλμησαν ὅ,τι ἐφοβήθησαν καὶ οἱ ἐπιφανέστεροι προηγήθεντες ἐτόλμησαν νὰ ἀνοίξουν τὴν Χριστιανικὴν πύλην εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Ἐτόλμησαν νὰ συζητήσουν γύρω ἀπὸ τὰ μεγάλα προβλήματα, ὅπως τὰ εἶχε θέσει καὶ τὰ εἶχε διαμορφώσει ὁ Ἑλληνικὸς στοχασμός. Καὶ ἀκριβῶς ἐδῶ, εἰς αὐτὴν τὴν μνημειώδη πρωτοβουλίαν των, ἐγκιεται τὸ εἰδικὸν βάρος τῆς προσφορᾶς καὶ τὸ μεγαλεῖόν των.

Θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθῆ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἦσαν σπανίας μορφώσεως. Ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς οἰκογένειαν, πού εἶχεν ὑποφέρει τὰ πάνδεινα διὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, εἶχεν ὀλοκληρώσει τὰς σπουδὰς του εἰς Ἀθήνας. Εἶχε φοιτήσει εἰς σχολὰς ῥητόρων μεγάλης φήμης, συνεζήτη μετὰ σοφιστὰς, οἱ ὁποῖοι ἠσθάνοντο θαυμασμόν διὰ τὸ ἔξοχον πνεῦμά του, εἶχε διδασχῆ Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, εἶχε μελετήσει Πλάτωνα καὶ ἄλλους. Καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας εἶχε συνδεθῆ διὰ στενω-

τάτης φιλίας μετὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἐσπούδαζεν ἐκεῖ. Ὅσον διὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ἡ χειμαρρῶδης εὐγλωττία του κατέπλησεν. Αἱ ὀμιλίαι του ἀπετέλεσαν καὶ παραμένουν ὑποδείγματα πνευματικῆς δυνάμεως, τελείας διατυπώσεως, συναρπαστικοῦ ὕφους, θάρρους. Ἐπόμενον, λοιπόν, ὅτι ἠσχολήθησαν μετὰ τοὺς μεγάλους τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Ἰδίως δὲ ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος. Διέκριναν τὴν ἀξίαν τοῦ στοχασμοῦ των. Διέκριναν τὴν εὐρωστίαν τῶν ἰδεῶδων των. Διέκριναν τὴν ἠθικὴν ὑποδομήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐττηρίζοντο. Καὶ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀγνοία των, ὄχι μόνον δὲν ὠφέλει, ἀλλὰ καὶ ἐβλαπτε τὸν Χριστιανισμόν. Διότι τὸν ἐνεφάνιζεν ἀρνητὴν, ἐνῶ ἀρνητῆς δὲν εἶναι. Καὶ τὸν παρουσίαζεν ἔμφοβον, ἐνῶ λόγον νὰ φοβῆται δὲν εἶχε. Καὶ ἔδωσαν τὸ παράδειγμα ἐλευθερίας καὶ ἐλευθέρως μελέτης. Τοιοῦτοτρόπως ἐρριξαν τὴν γέφυραν μετὰ τῶν δύο Κόσμων: Τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Συνεφιλώσαν καὶ κατηύθυναν πρὸς τὰς ἀληθείας, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκοντο. Δὲν ἐζήτησαν ταυτότητα ἀπὸ τὴν σκέψιν. Τὴν ἐδέχοντο, ἀρκεῖ νὰ ἦτο τιμια, ἀνιδιοτελής καὶ ἀληθής. Καὶ ἐθεμελίωσαν. Ἐθεμελίωσαν τὸν κορυφαῖον αὐτὸν πολιτισμόν, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Ἑλληνοχριστιανικόν. Εἶναι οἱ διαμορφωταὶ καὶ προγραμματισταὶ του. Εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν συνέλαβον ὡς ἰδέαν καὶ τὸν ἔκαμαν πραγματικότητα. Καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο προσέφεραν τεραστίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Παιδείαν. Τὴν ἐξήγαγον ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς περιχαρακαμένης ἀρμοδιότητος καὶ τὴν εἰσήγαγον εἰς τὸ εὐρὺ πεδῖον τῆς ἀφόβου ἐρεῦνης, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πνεῦμα ἡμπορεῖ ἀνεμποδίστως νὰ ταυῆ τὰς δυνάμεις του, νὰ δοκιμάζῃ, νὰ ψαύῃ. Πέραν αὐτοῦ δὲ τὴν ἐπλούτισαν μετὰ τὴν προσωπικὴν προσφορὰν των, ἡ ὁποία ὡς ἔκτασις καὶ ποιότης εἶναι τεραστία. Οἱ λόγοι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τὸ ἄλλο ἔργον του, ἐν τῷ συνόλω του, ὅπως καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γρηγορίου καὶ φυσικὰ τὸ ἐκπληκτικὸν ἔργον τοῦ Ἰωάννου, συνθέτουν κείμενα μνημειώδους ἀξίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡμπορεῖ νὰ στηριχθῆ ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς Παιδείας. Ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς καιροὺς μας, κατὰ τοὺς ὁποῖους ἡ σύγχυσις καὶ αἱ ἐντυπώσεις προκαλοῦν παραμορφώσεις τῶν ἀληθειῶν. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ἐφ' ὅσον μελετῶνται, σώζουσι ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ βοηθοῦν εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Καὶ δίδουσι εἰς τὴν Παιδείαν τὴν ἀκριβῆ μορφήν καὶ τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενον της. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σκέψις στρέφεται σήμερον εὐλαβῶς πρὸς τὸ θαυμαστὸν πέρασμά των.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΕΙΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

Ἡ θέσις τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἰακώβου.

Πρὸς ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν καὶ μόνιμον λύσιν ὄλων ἐκείνων τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑκκλησιῶν καὶ κυρίως εἰς τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐν γένει ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς ὀρθοδόξου ἐλληνικῆς Μητροπόλεως Γερμανίας ἠργάζετο ἀκαταπαύστως ὁ ἀειμνήστος Μητροπολίτης Ἰακώβος, ὅστις, καθὼς εἶμαι εἰς θέσιν ἐκ προσωπικῶν ἐπαφῶν νὰ γνωρίζω, εἶχε συλλάβει πολὺ ὀρθῶς τὸ ὅλον πρόβλημα καὶ ἐβάδιζε συστηματικῶς πρὸς τὴν λύσιν του. Εἶχεν ἤδη προχωρήσει εἰς σειρὰν ἐνεργειῶν, πρὸς δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κατὰ τρόπον συστηματικόν, διαφυλάσσοντα τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς καὶ δημιουργοῦντα τὴν δυνατότητα τῆς ἀποτελεσματικωτέρας ἀσκήσεως τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτῆς ἔργου.

Εἶναι δὲ χαρακτηριστικόν, ὅτι εὐθύς ὡς ἀνεκόνισε πρὸς αὐτὸν ἡ Καθηγήτρια Φὸν Λίλιενφελτ τὴν σκέψιν τῆς περὶ συγκλήσεως τοῦ συνεδρίου τοῦ Ἑρλαγκεν, ἀμέσως οὗτος ὑπεσχέθη πᾶσαν βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν καὶ ἐδέχθη νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος ὡς ὁμιλητής. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπεσφράγισε διὰ τοῦ τραγικοῦ του θανάτου τοὺς μόχθους τοῦ ὑπὲρ ἀνυψώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων ἐν Γερμανίᾳ.

Ὁ Κύριος δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἀκουσθῇ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἡ φωνὴ του εἰς τὸ Ἑρλαγκεν. Ὅμως τὸ κείμενον τῆς εἰσηγήσεως αὐτοῦ ἐκοινοποιήθη ἀργότερον τῇ φροντίδι τῆς Καθηγητρίας von Lilienfeld.

Πρόκειται διὰ τὸ τελευταῖον κείμενον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου, τὸ ὁποῖον ὅμως φανερώνει τὸν μέγαν πόθον του νὰ προωθήσῃ τὴν λύσιν τῶν μεγάλων θεμάτων τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν Γερμανίᾳ.

Καθὼς θὰ διαπιστώσωμεν κατωτέρω, διὰ τῆς εἰσηγήσεως καταβάλλεται προσπάθεια, ὅπως καταδειχθῇ, ὅτι ἐν μέγα μέρος τοῦ ποιμνίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας εἶναι ἤδη μόνιμως ἐγκατεστημένοι ἐν Γερμανίᾳ καὶ ὅτι τόσον τὸ γεγονός τοῦτο, ὅσον καὶ ἡ συστηματικὴ ἀντιμετώπισις τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Γερμανίας ἀπαιτεῖ τὴν πλήρη ὀργάνωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἥτις μόνον διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ Κράτους εἶναι δυνατή.

Ἐπάρχουν, λέγει, εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν περὶ τὰς 15.000 οἰκογένειαι, αἱ ὁποῖαι προῆλθον ἐκ μικτῶν γάμων ἐλλήνων ἢ ἐλληνίδων μετὰ γερμανίδων ἢ γερμανῶν. Εἰς τούτους προστίθενται περὶ τὰς 5.000 ἐλλήνων ἐμπόρων γουναρικῶν, ἐφοπλιστῶν κ.ἄ. εἰς τὸ Ἀμβούργον, τὴν Φρανκφούρτην καὶ τὸ Μόναχον.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 46 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

Ἀκόμη πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταί, οἱ ὁποῖοι εἶναι διεσπαρμένοι εἰς ὀλόκληρον τὴν Γερμανίαν. Ὅλοι αὐτοί, ἀναφέρει, εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς συμπολίται (Mithbürger). Ἐπίσης μετὰ τῶν «φιλοξενουμένων ἐργατῶν» (Gastarbeiter) ὑπάρχουν περὶ τὰς 100.000, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Γερμανίαν ἐν χρονικὸν διάστημα περισσότερον τῶν 5 ἐτῶν.

Ἀναφερόμενος εἰς ἀνάλογον τάσιν, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς Γερμανίαν, ἐρωτᾷ: Ἐπιτρέπεται νὰ χαρακτηρίσῃ τις καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὡς ἀσυμπολίτας», ὅπως τὸ πράττει ἡ γερμανικὴ εὐγένεια κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου εἶναι ταυτοχρόνως θετικὴ καὶ ἀρνητικὴ.

Θετικὴ, διότι τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτῶν κατώρθωσεν ἐν τῷ μετὰ τὸ νὰ συγκεντρώσῃ τὴν οἰκογένειαν ἐν Γερμανίᾳ. Ἐν μέγα ποσοστὸν ἐξ ἄλλου συνῆψεν ἐν Γερμανίᾳ γάμον²⁰ καὶ ἠῤῥξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλληνικῶν οἰκογενειῶν ἐν Γερμανίᾳ.

Ὅμως ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ θετὸν ἐρώτημα εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἀρνητικὴ λόγῳ τῶν διαφόρων καταστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν καὶ ἐμποδίζουν τοὺς Ἕλληνας αὐτοὺς νὰ αἰσθάνωνται μίαν μονιμότητα εἰς τὴν Χώραν τῆς ἐκλογῆς των. Αἱ συνθήκαι αὐταὶ δημιουργοῦν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι περισσότερον Gastarbeiter καὶ ὀλιγώτερον Mithbürger.

Ἀναλύων τὴν θέσιν του αὐτὴν ὁ ἐκλιπὼν Μητροπολίτης ἀναφέρεται εἰς τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως τῶν ἐλληνοπαίδων εἰς τὰ γερμανικὰ σχολεῖα. Καθ' ὃν χρόνον καταβάλλεται προσπάθεια ἐξισώσεως τῶν τέκνων τῶν ἐλλήνων ἐργατῶν πρὸς τὰ τέκνα τῶν γερμανῶν καὶ ἴσης μεταχειρίσεως αὐτῶν, μὲ κύριον σκοπὸν τὴν πλήρη ἔνταξιν τῶν ἐλληνοπαίδων εἰς τὴν γερμανικὴν κοινωνίαν, οἱ γονεῖς των, οἱ ξένοι ἐργάται, συνεχίζουν νὰ χαρακτηρίζωνται καὶ νὰ εἶναι Gastarbeiter, οἱ ὁποῖοι, συνεπῶς, δύνανται νὰ μείνουν ἐν Γερμανίᾳ, ὅσον χρόνον κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ παρουσία των διὰ τὴν γερμανικὴν βιομηχανίαν.

Αἱ συνθήκαι αὐταὶ δημιουργοῦν διὰ πολλοὺς Ἕλληνας γονεῖς προβλήματα ἄλυτα. Ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν πόσον χρόνον θὰ δυνηθοῦν νὰ παραμείνουν ἐν Γερμανίᾳ, ἀδυνατοῦν νὰ εὕρουν οὐσιαστικὸν νόημα διὰ τὴν φοίτησιν τῶν τέκνων των εἰς τὰ γερμανικὰ σχολεῖα καὶ ἀναγκάζονται νὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν καὶ νὰ

20. Εἶναι ἀληθές, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διαρρέυσαν δεκαετίαν ἐτελέσθησαν πολλοὶ χιλιάδες γάμων μετὰ τῶν ἐλλήνων καὶ ἐλληνίδων ἐν Γερμανίᾳ, οἱ ὁποῖοι, καθὼς ἔχομεν ἀναφέρει, μαρτυροῦν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ «τις δυσκολίες προσαρμογῆς τῶν ἐλλήνων στὸ νέο περιβάλλον καὶ ἀποδεικνύουν τὴν νοσταλγίαν των διὰ μιᾶς οἰκογενειακῆς θαλάσσης». Ἄ. Ἀλ ε β ι ζ ο π ο ὄ λ ο υ, Τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου στὴ Γερμανία, ἐν: Γέφυρα—die Brücke 8-9/1966 σελ. 11).

ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Παρά τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλοβοηθείας καὶ Σχέσεων μετὰ τῶν Ξένων Ἐκκλησιῶν ἀπεστάλησαν ἡμῖν στοιχεῖα γενομένων δωρεῶν πρὸς τε τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις καὶ τὰ Εὐαγγῆ Ἐκκλησιαστικὰ Ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα καὶ καταχωρίζομεν κατωτέρω.

Α'. Δωρεαὶ εἰς εἶδη.

Κατὰ τὸ μεταξὺ 24-8-72 καὶ 30-12-72 διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα ἐπραγματοποιήθησαν αἱ ἀκόλουθοι δωρεαὶ εἰς εἶδη.

1. Πρὸς 76 Ἱεράς Μητροπόλεις εἶδη ἱματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως ἀνερχόμενα εἰς 3.185 κόλλα συνολικοῦ βάρους 286.650 LBS καὶ ἀξίας 8.596.718 δρχ.

2. Πρὸς 216 Εὐαγγῆ Ἐκκλησιαστικὰ Ἰδρύματα εἶδη τροφίμων ἀνερχόμενα εἰς 880 κόλλα, συνολικοῦ βάρους 39.919 LBS καὶ ἀξίας 649.530 δρχ.

Ἦτοι ἡ συνολικὴ ἀξία τῶν εἰς εἶδη δωρεῶν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 9.246.240 δρχ.

Β'. Χρηματικὴ Ἐνίσχυσις Ἐκκλησιαστικῶν Προγραμμάτων.

Ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ διαρρεῦσεν ἔτος 1972 αἱ μέσω τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλοβοηθείας χρηματικαὶ δωρεαὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐνίσχυσιν 12 προγραμμάτων Ἱερῶν Μητροπό-

τὰ ἀποστείλουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ φοιτήσουν ἐκεῖ εἰς ἑλληνικὰ σχολεῖα. Οὕτω διασπᾶται καὶ πάλιν ἡ οἰκογένεια καὶ δημιουργοῦνται ὅλα τὰ συναφῆ πρὸς τὴν διάσπασιν αὐτὴν προβλήματα.

«Διὰ τοὺς Ἕλληνας», καταλήγει τὸ τελευταῖον κείμενον τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου, «ἀποτελεῖ ἡ Ἐκκλησία τὴν βάσιν ὅλων τῶν μὴ πολιτικῶν προσπαθειῶν ὀργανώσεως αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Εἰς οἰονδήποτε μέρος καὶ ἐὰν ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μία ὁμάς ἑλλήνων, διὰ κοινῶν προσπαθειῶν θὰ ἐπιδιώξῃ κατ' ἀρχὰς νὰ ἀποκτήσῃ ἓνα ἱερὸν Ναὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν κοινοτικῶν κέντρον καὶ ἐν σχολεῖον...

Ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ Μητρόπολις καὶ ἐγὼ προσωπικῶς, ὡς ποιμενάρχης τῶν ἐν Γερμανίᾳ ζώντων ἑλλήνων, προσπαθοῦμεν νὰ καταστήσωμεν πεποιθήσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους μας, ὅτι καλοῦνται εἰς πλήρη συμμετοχὴν εἰς τὰ κοινὰ (Bürgerschaft), μεθ' ὅλων τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἀπορρέουν ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ.

Πάντοτε ἐπαναλαμβάνω εἰς αὐτούς: Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσετε τὴν κοινωνικὴν σας εὐθύνην καὶ ἰδιαιτέρως τὴν εὐθύνην σας ὡς ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν στρέφω πάντοτε τὸν λόγον εἰς τὸ θέμα τῶν παιδιῶν των, τὰ ὁποῖα ἐγεννήθησαν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀνεπτύχθησαν ἐδῶ καὶ πρέπει νὰ διαπαιδαγωγηθοῦν βάσει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τοὺς εὐρίσκω συμφώνους, διότι τοῦτο συνιστᾷ βασικὸν ἐνδιαφέρον ὅλων.

Ὅμως μοῦ ὑποβάλλουν σχεδὸν πάντοτε τὴν ἐρώτησιν: Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο ὑπὸ τὰς

ὑφισταμένας συνθήκας; Ἄνευ παιδικῶν σταθμῶν, ἄνευ δημοτικῶν σχολεῖων καὶ ἄνευ γυμνασίων, ἄνευ τέλους ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐνοριακῶν κέντρων;

Τὸν τελευταῖον καιρὸν, ὡς ἀπάντησιν εἰς τὸ δικαιολογημένον αὐτὸ ἐρώτημα, δύναμαι νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς μίαν συγκεκριμένην ἐλπίδα. Διότι ὑφίσταται ἐν σχέδιον, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἐκπεφρασμένην τὴν πλήρη κατανόησιν καὶ προθυμίαν ὑποστηρίξεως ἀπὸ μέρους τῆς εὐαγγελικῆς καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σχέδιον αὐτὸ προβλέπει, ὅτι κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη πρόκειται νὰ ἰδρυθοῦν εἰς δεκαπέντε ἕως εἴκοσι μεγάλας γερμανικὰς πόλεις, ὅπου διαβιοῦν ἄνω τῶν 10.000 ἑλλήνων, ἱεροὶ Ναοὶ καὶ ἐνοριακὰ κέντρα.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρεται εἰς τὰς προσπάθειας πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Μητροπόλεως ἐκ μέρους τῆς γερμανικῆς πολιτείας, καὶ σημεῖώνει χαρακτηριστικῶς.

«Μόνον ὅταν ἐπιτευχθῇ τὸ τελευταῖον τοῦτο, δίδεται ἡ δυνατότης εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν Γερμανίᾳ καὶ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἐνορίας νὰ ὀργανωθοῦν ἐξ ἐπόψεως κοινωνικῆς, πολιτιστικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ νὰ καταστοῦν ὑπεύθυνοι «συνομιληταί» (Partner) δι' ἓνα διάλογον μετὰ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς γερμανικῆς κοινωνίας. Τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ θεωρῶ ὡς τὸ οὐσιαστικὸν ἔργον τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Μητροπόλεως».

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ",

Ποίαν και όπόσην σπουδαιότητα έχει ή προσφορά αίματος υπό τών υγιών προσώπων προς σωτηρίαν και άνακούφισιν πασχόντων αδελφών μας περιττόν και να είπωμεν. Κατωτέρω δημοσιεύομεν τήν επιστολήν του κ. Προέδρου τής Πανελληνίου Ένώσεως Έθελοντών Αίμοδοτών «Ή Κοινωνική Πρόνοια», τó περιεχόμενον τής όποίας θα εύρη άσφαλώς τήν δέουσαν άναπαύσιν από μέρους τών εύσεβών άναγνωστών μας, τών δυναμένων να συνεπιουρήσουν ποικιλοτρόπως τó θεάρεστον έργον τής Ένώσεως Έθελοντών Αίμοδοτών.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΝΩΣΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΙΜΟΔΟΤΩΝ «Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ»

Βερανζέρου 22-6ος όροφος

Γραφ. 8, τηλ. 535-964

Άθ ή ν α ι

Ή Πανελλήνιος Ένωσις Έθελοντών Αίμοδοτών «Ή Κοινωνική Πρόνοια», κατά τó έτος 1972 έξησφάλισεν αίμα εις 86 άσθενείς 17 Νοσοκομείων και άνεκούφισεν ένα μέρος του πόνου και τής ανάγκης τών συν-

ανθρώπων μας χάρις εις τās άμέσους ένεργείας της.

Σās έσωκλείομεν κατάλογον τών έξυπηρετηθέντων άσθενών κατά τó έτος 1972 και ζητούμεν και τήν ιδικήν σας συμπαράστασιν διά να όργανωθή ή Χώρα μας εις τόν τομέα τής έθελοντικής αίμοδοσίας.

Διά τόν σκοπόν αυτόν χρειάζεται μια συνεχής και επίμονη διαφώτισις του πληθυσμού. Ή Ένωσις μας, διαθέτουσα 25ετή πλουσίαν πείραν και πεπειραμένους όμιλητάς και συνεργείον διαφωτίσεως και ψυχαγωγίας, είναι πρόθυμη ανά πᾶσαν στιγμήν και οίανδήποτε ώραν τής ημέρας να διαφωτίση και να όργανώση σώμα έθελοντών αίμοδοτών άμέσου διακονίας, όπως ώργάνωσε και εις τὰ πρακτορεία τής ΔΕΗ.

Πιστεύοντες ότι θα δείξετε ενδιαφέρον διά τó τόσον μεγάλο πρόβλημα τής προσφοράς αίματος και διά τήν λύσιν του εις τήν Χώραν μας, σας εύχαριστούμεν εκ τών προτέρων.

Μετά πάσης τιμής

Διά τó Διοικητικόν Συμβούλιον

Ό Πρόεδρος

Δ. ΜΕΡΣΙΝΙΑΣ

λεων άνήλθον εις τó ποσόν 136.462 δολλαρίων ήτοι 3.993.760 δρχ.

Κατωτέρω παρατίθεται πίναξ τών μητροπολιτικών προγραμάτων, ήτινα ένισχύθησαν ή και του ποσοϋ, όπερ εκαστον έλαβε:

1. Σχολή καθυστερημένων παιδων Έλασσόνος	297.750
2. Μαθητικόν Συσσίτιον Φιλιπιάδος	209.220
3. Κέντρον Νεότητος Κυπαρισσίας	74.460
4. Οίκοτροφεϊον Άρρένων Άρτης	110.700
5. Πρόγραμμα Κοινοτικής Άναπτύξεως Άμπελακίων	165.000
6. Πρόγραμμα Μελισσοκομίας Μάνης	1.440.000
7. Όρφανοτροφεϊον Θηλέων Νέας Μάκρης	355.470

8. Ίδρυμα Προστασίας Κωφολάλων Άθηνών	314.550
9. Οίκοτροφεϊον Θηλέων Δικαίων	328.020
10. Θεριναι Κατασκηνώσεις Ν. Μάκρης	197.550
11. Οίκοτροφεϊον Άρρένων Βόλου	110.100
12. Γεωργοκτηνοτροφικόν Πρόγραμμα Άχλαδερής Μυτιλήνης	491.040
Σύνολον δρχ. 4.093.860	

Τὰ ως άνω χρημ. ποσά θα άποσταλῶσιν εις τās Ί. Μητροπόλεις εύθς ως παραλάβωμεν τās σχετικὰς τραπεζιτικὰς Έπιταγὰς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Μ.Σ.Ε. ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 1972

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Μ.Σ.Ε. ΥΠΟΘ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Γραφείον Έξωτερικῆς Ίεραποστολῆς
Ι. Γενναδίου 14— Τηλ. 738-203.
Άθῆναι 140

Οικονομικός Άπολογισμός 1972

Έσοδα

Υπόλοιπον 31/12/1971	1.098.490,70
1) Δίσκος Ίεραποστολῆς	1.287.357,70
2) Ίεραποστολική Δραχμῆ	1.210.278
3) Δωρεαί διαφόρων	237.649
4) Είδ. δωρεαί ἐξ ἀποδοχῶν Θεοφ. Ή- πισκόπου Άνδρούσης κ. Άναστα- σίου	32.282
Σύνολον	3:866.057,40

Έξοδα

1) Έμβάσματα εἰς ἱερ. Έκκλησίας διαφόρων Χωρῶν	1.292.630
2) Άγορά καὶ ἀποστολῆ εἰδῶν εἰς Ίε- ραποστολικὰς Χώρας	82.615
3) α. Εἰσιτήρια καὶ συνάλλαγμα δι' ἀποστελλομένους ἐξ Ἑλλάδος β. Εἰσιτήρια δι' ἄλλοδαπούς ἐπι- σκεπτομένους τὴν Ἑλλάδα	181.915
4) Ὑποτροφίαι καὶ γενικὴ μέριμνα διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἄλλοδαπούς	446.839
5) Ὁργάνωσις Ἑβδομάδος Ήξ. Ίε- ραποστολῆς	102.244
6) Διαμετακομιστικὰ καὶ ναῦλοι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος	5.229
7) Έκδόσεις — Δημοσιογραφικὰ ἔξοδα	36.418
8) Κέντρον Σπουδῶν Ὁρθοδ. Μαρτυ- ρίας	134.119
9) Έξοδα λειτουργίας Ὁργανώσεως Ξενῶνος Ίερ. Φίλων καὶ Ἐργατῶν	—
10) Ἐπιχορηγήσεις εἰς Ίεραποστολι- κὰς Μονὰς	100.000
11) Ἐπιχορηγήσεις εἰς Ίεραποστολι- κὰ Σωματεῖα	215.000
12) Ὀπτικοακουστικὰ	6.168

13) Ὁργάνωσις καὶ ἐπέκτασις δια- φόρων Ὑπηρεσιῶν	22.387
14) Μισθοδοσία ἐκτάκτου προσωπικοῦ	67.978
15) Ἀπρόβλεπτα	—
16) Ἀποθεματικῶν	—
17) Εἰδικαὶ δωρεαί ἐξ ἀποδοχῶν Θεοφ. Ἐπισκόπου Άδρούσης κ. Άνα- στασίου	6.704

Σύνολον 2.743.090

Υπόλοιπον 31/12/72 1.122.967,80

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΜΦΑΙΝΟΥΣΑ ΤΑΣ ΕΚ ΤΟΥ «ΔΙΣΚΟΥ» ΚΑΙ
ΤΗΣ «ΔΡΑΧΜΗΣ» ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΤΩΝ Ι. ΜΗΤΡΟ-
ΠΟΛΕΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

	Δίσκος	Δραχμῆ	Μικτὰ
1) Ίερά Ἀρχιεπι- σκοπή Ἀθηνῶν	237.432	109.882	
2) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	29.662	7.000	
3) Ἀργολίδος	16.225	16.610	
4) Ἀλεξανδρουπό- λεως	20.000	25.000	
5) Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος			117.593
6) Ἄρτης	9.891	7.452	
7) Βεροίας καὶ Να- ούσης	18.184	18.000	
8) Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως	12.934	4.428	
9) Γρεβενῶν	4.204	5.782	
10) Γυθείου καὶ Οἰτύλου	5.000	3.165	
11) Δημητριάδος	51.724	—	
12) Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος	26.957	9.156	
13) Δράμας	4.502	21.620	
14) Δρυϊνουπόλεως Πωγ. καὶ Κονίτσης	7.785	6.950	
15) Ἐδέσσης, Πέλ- λης καὶ Ἀλμω- πίας	33.468	45.888	
16) Ἐλασσόνος	3.450	6.870	
17) Ἐλευθερουπό- λεως	4.478	4.000	

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀριθ. Πρωτ. 366
 Διεκπ. 184 Ἀθήνησιν τῇ 23ῃ Ἰανουαρίου 1973

Πρὸς

Τὰς Γραμματείας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθη-

νῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γνωρίζοντες Ὑμῖν εὐλαβῶς, τήν, κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, γενομένην προκήρυξιν διὰ τὴν χορήγησιν 10 ὑποτροφιῶν εἰς Ἑλληνας κληρικούς καὶ λαϊκούς Θεολόγους διὰ σπουδὰς εἰς τὰς Χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ, παρακαλοῦμεν εὐσεβᾶτως, ὅπως ὑποδείξητε εἰς τυχόν παρὰ τῆ Ὑμετέρᾳ Ἐπαρχία ἐνδιαφερομένους, ἵνα ἔλθωσιν οὗτοι εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς ἀρμοδίας παρ' ἡμῖν Ἐπιτροπῆς, ἐδρευούσης εἰς τὸ κτίριον τῆς ὁδοῦ Ἰωάν. Γενναδίου 14

	Δίσκος	Δραχμὴ	Μικτὰ		Δίσκος	Δραχμὴ	Μικτὰ
18) Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου	6.703	5.800		47) Νικαίας	15.500	19.611	
19) Ζακύνθου	13.381	—		48) Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης	3.050	3.611	
20) Ἡλείας	20.326	54.200		49) Ξάνθης καὶ Περιθωρίου	2.100	—	
21) Θεσσαλιώτιδος	10.114	11.886		50) Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρ.	11.105	17.282,5	
22) Θεσσαλονίκης	—	—		51) Παροναξίας	8.000	6.005	
23) Θηβῶν καὶ Λεβαδείας	24.903	—		52) Πατρῶν	32.860	34.420	
24) Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων	6.000	6.183		53) Πειραιῶς	41.847	—	
25) Ἱερισσοῦ	—	—	18.907	54) Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου	—	10.000	
26) Ἰωαννίνων	13.263,5	—		55) Σάμου καὶ Ἰκαρίας	7.132	6.408,5	
27) Καλαβρύτων	25.068	23.127		56) Σερβίων καὶ Κοζάνης	21.370	—	
28) Καρυστίας καὶ Σκύρου	32.200	—		57) Σερρών καὶ Νιγρίτης	16.458	42.306	
29) Κασσανδρείας	10.200	8.050		58) Σιδηροκάστρου	8.110	13.404	
30) Καστορίας	11.474	12.506		59) Σισανίου καὶ Σιατίστης	—	6.000	
31) Κερκύρας καὶ Παξῶν	21.454	19.521		60) Σύρου, Τήνου	26.956,5	10.875,5	
32) Κεφαλληνίας	20.190	19.000		61) Τρίκκης καὶ Σταγῶν	25.183	—	
33) Κίτρους	12.780	19.256		62) Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας	9.529	11.033	
34) Κορινθίας	11.100	5.900		63) Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγινης	12.006	20.905,5	
35) Κυθήρων	—	—	4.990	64) Φθιώτιδος	14.300	15.650	
36) Λαγκαδᾶ	4.789	3.650		65) Φιλίππων, Νεαπόλεως	—	—	
37) Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος	—	27.367		66) Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας	—	20.735,5	
38) Λευκάδος καὶ Ἰθάκης	12.710	10.100		67) Φωκίδος	12.932	12.933	
39) Λήμνου καὶ Ἀγ. Εὐσταθίου	5.777	—		68) Χαλκίδος	5.000	4.060	
40) Μαντινείας καὶ Κυνουρίας	18.549	17.842		69) Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν	18.687	17.165	
41) Μαρωνείας	5.132	8.758					
42) Μεσσηνίας	30.000	34.886					
43) Μηθύμνης	3.105	4.865					
44) Μονεμβασιάς καὶ Σπάρτης	25.966	4.790					
45) Μυτιλήνης	31.900	14.800					
46) Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας	23.050	6.450					

(Τηλ. 718.838, πρωϊνὰς ὥρας), διὰ τὴν λήψιν περαιτέρω συμπληρωματικῶν στοιχείων καὶ πληροφοριῶν.

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱεράς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεραρχία

κ.ἀ.α.

Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1951

Θέμα: Σύγκλησις ἐντὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἐ. Ἐπαρχιακῆς Γεν. Συνελεύσεως. Ἐκλογή ὑπ' αὐτῆς αἰρετῶν μελῶν Μ.Ε.Σ.

Π ρ ὸ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συμφώνως τῷ ὑπ' ἀριθ. 12/1970 Κανονισμῷ (περὶ ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἐπαρχιακῆς Γενικῆς Συνελεύσεως) ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἐ. δέον ὅπως συνέλθῃ παρ' ἐκάστη Ἱ. Μητροπόλει ἢ Ε.Γ.Σ., συγκροτουμένη κατ' ἄρθρον 21 τοῦ ν.δ. 126/69 (Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος).

Ἐν ταῖς ἀρμοδιότησιν αὐτῆς, ταῖς διαγραφόμεναις λεπτομερῶς ἐν τῇ παρ. 2 τοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐκλογή ἀνὰ τριετίαν τῶν αἰρετῶν μελῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. Ἐπειδὴ συμφώνως τῇ παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12/70 Κανονισμοῦ ἢ κατ' ἀρχὴν τριετῆς θητείας τῶν οὕτως ἐκλεγέντων αἰρετῶν μελῶν τοῦ Μ.Ε.Σ., εἰδικῶς κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ διαληφθέντος Κανονισμοῦ θεωρεῖται λήγουσα ὁμοῦ μετὰ τῆς θητείας τῶν κατὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ἐχόντων ἤδη κληρωθῆ μελῶν τῶν Ἐκκλησ. Συμβουλίων, ἔπεται, ὅτι ἡ τοιαύτη αὐτῶν θητεία ἔληξε τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1972.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσῃ, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ τρέχοντος μηνὸς Ἰανουαρίου σύγκλησιν τῆς καθ' ὑμᾶς Ε.Γ.Σ. προκειμένου ἵνα αὕτη ἐπιληφθῇ τῶν θεμάτων ἀρμοδιότητος αὐτῆς, ἐν οἷς καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν αἰρετῶν μελῶν τοῦ ὑμετέρου Μ.Ε.Σ., ὥστε νὰ καταστῇ μετὰ ταῦτα δυνατὴ ἢ ἐκ νέου συγκρότησις αὐτοῦ. Οἰκοθεν νοεῖται, ὅτι τῆς ὡς εἰρηται Ε.Γ.Σ. μετέξουσιν οἱ κληρωθέντες ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους ἐκκλησιαστικοὶ Σύμβουλοι, ὧν ὁ διορισμὸς θὰ ἔδει νὰ ἔχῃ συντελεσθῇ ὑπὸ τοῦ Μ.Ε.Σ. (ἄρθρον 3 παρ. 1 ἐδ. β τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ) τὸ βραδύτερον μέχρι 31-12-72 ἡμερομηνίας λήξεως κατὰ τὰ ἄνω τῆς θητείας τῶν αἰρετῶν μελῶν τῶν Μητροπολιτικῶν Ἐκκλησ. Συμβουλίων.

† Ὁ Καλαβρῶτων καὶ Αἰγυπτιακῆς Γεώργιος, Προεδρεύων

Ὁ Ἀρχιεραρχία

κ.ἀ.α.

Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1955

Π ρ ὸ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Θ ἔ μ α : « Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, Μημόσυννον αὐτοῦ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁργάνωσις Ἑβδομάδος Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς 1973 ».

Κεκοίμηται ἐν Κυρίῳ ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, ζήλω ἐνθέῳ πεπυρωμένος Ἑλληνη ἱεραπόστολος, ἐν Ἀφρικῇ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ μακρὸν κηρύξας. Οὗτος ὁ αἰδίδιμος, ἀναλωθεὶς ἐπὶ τῶν ἱερῶν τοῦ χρέους αὐτοῦ ἐπάλλεων ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀναληφθείσης διακονίας, παρέσχεν ἑαυτὸν λαμπρὸν πρότυπον δοκίμου τοῦ ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου ἐργάτου καὶ γνησίου καὶ καλοῦ Ποιμένος, δς «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Προσπαλαίσας μυρίοις κακοῖς ἠνεγκεν ἐν πίστει εἰς πέρας τὸν δρόμον αὐτοῦ, καὶ νῦν τὸν ἄφθαρτον παρὰ Κυρίου κομιεῖται στέφανον, ἐφ' οἷς καταγυμναζόμενος τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ κατατρέχων ἀπέραντα, κάμων τὸ σῶμα πόνοις ἀνεπτότοις, ἐκ τῶν οἴκοι πνευματικῶν θησαυρῶν αὐτοῦ τοῖς ἀτόθι ἰθαγενέσι μεταδέδωκε.

Σεμνύνεται ὅθεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἑαυτῆς τέκνον διακονίᾳ ἢ ἀγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ παράδειγμα τούτου προβάλλουσα, πέποιθεν ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐρήσει ἀξίους μιμητάς, ἰδίᾳ μετὰ τῶν νέων, οἵτινες ἐμπνευσθήσονται ἐκ τῆς αὐτοθυσίας, καὶ ἀνταπαρνήσεως, τοῦ ζήλου καὶ τῆς πρὸς τὸν Κύριον ἀφοσιώσεως τοῦ ἀειμνήστου τούτου κληρικοῦ.

Ἐκ τοιούτων ὀρμωμένην αἰσθημάτων ἢ Διαρκῆς Ἱεράς Σύνοδος ὤρισεν, ὅπως τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, 18ῃ Μαρτίου ἐ.ἐ., τελεσθῶσιν ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις ἐν ἅπασιν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ ἐκδημήσαντος ἱεραποστόλου τούτου Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπασαραντοπούλου, τοιισθῇ δ' ἐν τῷ ἱερῷ κηρύγματι τῆς ἡμέρας ταύτης τὸ ἔργον καὶ ἡ προσωπικότης αὐτοῦ.

Ἡ ὡς εἰρηται Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας σημαίνει, ὡς γνωστόν, τὴν ἑκαξὶν τῆς καθ' ἔτος ὀργανωμένης «Ἑβδομάδος Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς», καθ' ἣν ἐπιδιώκεται τοῦτο μὲν ἢ ἐνίσχυσις τοῦ ἱεροῦ τούτου τομέως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος, τοῦτο δὲ ἢ εὐρεία προβολῆ τῶν σκοπῶν αὐτῆς καὶ ἡ σχετικὴ ἐνημέρωσις τῶν πιστῶν.

Ὅθεν, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως, κατὰ τὴν ποιμαντορικὴν ὑμῶν σύνεσιν, προέβλητε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς διαληφθείσης «Ἑβδομάδος» καὶ τῶν κατ' αὐτὴν σχετικῶν ἐκδηλώσεων, περὶ ὧν διαλαμβάνει ἐκτενῶς ἢ ὑπ' ἀριθμ. 1882/20-1-1972 Συνοδικῇ Ἐγκύκλιος, ἐντελλόμενοι πᾶσι τοῖς ὑφ' ὑμᾶς κληρικοῖς καὶ λοιποῖς συνεργάταις τὰ προσ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Έτος του Μεγάλου Ἀθανασίου.

Ὁ ὑπὸ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποφασισθεὶς κατ' ἀρχὴν καὶ ὑπὸ τῆς Δ. Ἰ. Συνόδου ὀργανούμενος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους 1973 διὰ ποικίλων ἐκδηλώσεων πανηγυρικοῦ εορτασμοῦ τῆς συμπληρώσεως 1600 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου εἶναι τι, ὅπερ δεόν νὰ ἔχη ἐνδυνάτην ἀπήχησιν οὐ μόνον εἰς τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην.

Ἐὰν καὶ αὐτοὶ οἱ ἑτεροδόξοι ἐξ ἰδίας ἀφορμῆς θὰ τιμῶσιν τὸν Μ. Ἀθανάσιον διὰ ποικίλων εορταστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ εἰδικῶν ἐκδόσεων, πολὺ περισσότερον ἢ Ὁρθόδοξος Ἑλλὰς δεόν νὰ προβάλῃ, ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον τὸν Μέγαν Ἑλληνα Πατέρα, ὅστις διεκρίθη ἀφ' ἑνὸς ὡς μέγας θεολόγος, ἀφ' ἑτέρου ὡς ὑπερασπιστῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ ἐμφυχωτῆς τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐκ τρίτου ὡς ἑσαρκῶν τὸ ἡρωϊκὸν μαρτυρικὸν πνεῦμα καὶ τέλος ὡς χριστιανικὴ προσωπικότης, ἣτις ἐνεφορεῖτο ὑπὸ γνησίου οἰκουμενικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπιδιώκει τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν κατὰ τρόπον μὴ θίγοντα τὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Ἀνάγκη κοινωνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Χανσενικῶν.

Ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διοργανώσας εἰς ὁλόκληρον τὴν Χώραν τῆς Ἀ' Πανελληνίου ἡμέρας καταπολεμήσεως τῆς προκαταλήψεως κατὰ τῆς νόσου τοῦ Χάνσεν καὶ τῶν

Χανσενικῶν ὑπῆρξε μία σπουδαία εὐκαιρία ἐπανεξετάσεως τοῦ ζητήματος τῆς στάσεως τῆς κοινωνίας ἐναντι τῶν προσβληθέντων ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης.

Ὡς ἐτονίσθη τόσον ὑπὸ σχετικῆς ἐγκυκλίου τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀναγνωσθείσης εἰς πάντας τοὺς Ἱ. Ναοὺς, ὅσον καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικαίας κ. Γεωργίου ἐν εἰδικῇ εορτῇ, ἣτις ὀργανώθη ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ λοιμωδῶν νόσων, ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος νόσος, συμφώνως πρὸς τὰς διαπιστώσεις καὶ διαβεβαιώσεις κορυφαίων ἐλλήνων καὶ ξένων ἰατρῶν, δὲν εἶναι ἡ παλαιὰ ἐπάρατος λέπρα, ὡς ἐσφαλμένως νομίζον πολλοί, ἀλλὰ μία δυσκολομετάδοτος καὶ πλήρως θεραπεύσιμος νόσος, τῶν ἀποθεραπευομένων ὄντων ἐντελῶς ἀκινδύνων διὰ τὴν δημοσίαν υἱείαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀρθῶς διεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Νικαίας, ὅτι (τὸ Κράτος πρέπει νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀποκατάστασιν τῶν Χανσενικῶν. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κοινωνία νὰ ἀρνήται εἰς αὐτοὺς τὰ βασικά τῶν δικαίωματα. Δὲν ζῶμεν εἰς τὸν Μεσαίωνα).

Ἡ μετάδοσις τοῦ χαροποιῦ μηνύματος διὰ τῶν γραμματοσήμων.

Ἡ κατὰ τὰς τελευταίας εορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Ν. Ἔτους παρατηρουμένη ἐν τοῖς Ταχυδρομείοις τοῦ κόσμου πλημμυρὶς εὐχετηρίων καρτῶν καὶ ἐπιστολῶν ὠδήγησε τοὺς ἀποστέλλοντας ἢ δεχομένους ταύτας εἰς τὴν εὐχάριστον διαπίστωσιν, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν διαφόρων κρατῶν ἐκδοσις θανμασίων εἰδικῶν καλλιτεχνικῶν γραμματοσήμων, προβαλλόντων διαφόρους σκηναὶς ἀναφερομένας εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, ἔφθασεν εἰς τὸ κορύφωμα αὐτῆς.

ἴκοντα διὰ τε τὴν περιαγωγήν τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ καθιερωμένου «Δίσκου ὑπὲρ τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς», τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ θείου κηρύγματος τῆς ἐν λόγῳ ἡμέρας εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, τὴν διδασκαλίαν τοῖς μαθηταῖς καὶ μαθητοῖς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἰδικῶν μαθημάτων περὶ Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, τὴν προαιρετικὴν καταβολὴν παρὰ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς «Ἱεραποστολικῆς δραχμῆς», τὴν ἐκδοσιν ὑμετέρας Ἐγκυκλίου περὶ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, καὶ γενικῶς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐν λόγῳ «Ἐβδομάδος», ἀποτελούσης βασικὴν πηγὴν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔργου τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, περὶ τῆς σημασίας τῆς ὁποίας διαλαμβάνει ὁ σνημιμένως ὡδε διαπεμπόμενος ὑμῖν ἐν ἀντιγράφῳ οἰκονομικὸς Ἀπολογισμὸς ἔτους 1972.

Ἐπὶ τούτοις γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι παρὰ τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς ἀποστέλλεται ὑμῖν

κατ' αὐτὰς σχετικὸν ἐντυπον ἐνημερωτικὸν ὄλικὸν πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου ὑμῶν.

- † Ὁ Καλαβρῦτων καὶ Αἰγιαλαίας Γεώργιος, Προεδρεύων
- † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
- † Ὁ Θήρας Γαβριήλ
- † Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου Σωτήριος
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Παντελεήμων
- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Θεόκλητος
- † Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν Πολύκαρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Λεωνίδα
- † Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Νικόδημος
- † Ὁ Χαλκίδος Νικόλαος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
κ.ἀ.α.

Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ένα επιτυχές πείραμα: η Νυκτερινή Ίερατική Σχολή Αθηνών.

Από τοῦ ἔτους 1970-71 ἤρχισεν εἰς Ἀθήνας ἡ λειτουργία Νυκτερινῆς Ίερατικῆς Σχολῆς. Διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν κατάλληλον προετοιμασίαν διὰ τὴν εἰσοδοχὴν εἰς τὸν κλῆρον ἐνηλίκων (18-40 ἐτῶν), οἱ ὅποιοι διὰ διαφόρους λόγους ἠκολούθησαν ἤδη μίαν οἰανδήποτε ἐπαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν, χωρὶς νὰ τὴν δακώσουσι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν των. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας τῆς ἡ Σχολῆς ἐδέχθη 102 σπουδαστάς, ἐνῶ κατὰ τὸ ἔτος 1971-72 ὁ ἀριθμὸς των ἀνῆλθεν εἰς 230. Ἡ Σχολὴ εἶναι τετραετοῦς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως, ὑπάρχει ὁμοῦς καὶ διετῆς ἐπιμορφωτικὸς κύκλος, προαιρετικὸς αὐτός.

Τὸ Α΄ Συμπόσιον περὶ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζενῶνος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν ὠργανώθη τριήμερον πνευματικὸν συμπόσιον με θέμα: Ὁ πνευματικὸς κόσμος τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Ἐκλήθησαν καὶ ἔλαβον μέρος 15 ἐπιστήμονες, προερχόμενοι ἐξ Ἀμερικῆς, Βελγίου, Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Ρουμανίας καὶ Ἑλλάδος, εἰδικοί εἰς

τὴν ἔρευναν τῆς Θεολογίας, τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ εἰς τὴν φιλολογικὴν διερεύνησιν τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἱεροῦ πατρὸς. Τὰ πεπραγμένα τοῦ συμποσίου θὰ δημοσιευθοῦν, ὡς αὐτοτελὲς τόμος εἰς τὴν σειράν «Ἀνάλεκτα Βλατάδων».

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Χιλιαστῆς ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας καὶ Ὡλένης ἀνακοινοῦνται, ὅτι ὁ ἐξ Ἀμαλιάδος καταγόμενος (συνοικία Καλίτσα) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Δ. ΛΙΒΕΡΗΣ, φανατικὸς ὁπαδὸς τῆς ἀνιέρου αἵρέσεως τῶν Χιλιαστῶν ἢ Ἰεχωβάδων ἐπὶ μίαν δεκαπενταετίαν, ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως.

Ὁ ἐν λόγω πλανηθεὶς καὶ ἤδη μετανοήσας ἀδελφός μας προῆλθεν αὐθορμήτως πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἡλείας κ. Ἀθανάσιον καὶ περιέγραψε αὐτῷ τὴν μαρτυρικὴν ζωὴν, ἐξ ἐπόψεως συνειδήσεως, τὴν ὁποίαν διῆλθε πλησίον τῆς ξενοκινήτου αὐτῆς ὁργανώσεως, ἐδήλωσεν εἰλικρινῶς μετάνοιαν καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐνδιαφέρουσαν ἐπιστολήν, εἰς ἣν περιγράφονται αἱ κακοδοξίαι καὶ πλάναι τῶν λεγομένων μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, ὡς καὶ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται πρὸς προσηλυτισμὸν καὶ διαστροφὴν τῶν Ὁρθοδόξων φρονημάτων τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν καὶ δὴ τῶν ἀπλοϊκῶν πιστῶν.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἐδέχθη μετὰ πολλῆς στοργῆς καὶ ἀγά-

Τὰ ὠραιότατα καλλιτεχνικὰ ταῦτα γραμματόσημα ἔνθεν μὲν μαρτυροῦν, ὅτι ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος οὐδόλλως ἐπαύσατο συγκινοῦσα τὸν ἄνθρωπον, ἐτέρωθεν δὲ συντελοῦν εἰς τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τῶν ἀλληλογραφούντων καὶ ἐκ τρίτου φέρουν εἰς τὰ πέρατα τοῦ διωπῶντος δι' εἰρήνην καὶ χαρὰν πλανήτου μας τὸ χαροποιὸν μῆνυμα ὅτι μόνον ὁ Σωτὴρ εἶναι ἡ πληρωσις τῆς προσδοκίας τῶν ἐθνῶν.

Ἐὰν ἐγίνετο ἀντικείμενον μιμήσεως.

Κατὰ τρόπον λίαν ἀξιεπαινον 208 φοιτηταὶ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν ὑπομνήματι αὐτῶν ἀπευθυνομένῳ πρὸς τοὺς σπουδαιότερους παράγοντας τῆς δημοσίας ζωῆς διαμαρτύρονται διὰ τὴν ἔντονον καὶ ἀνήθικον χρησιμοποίησιν εἰς τὰς διαφημίσεις τοῦ γυνμοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Ὡς οὗτοι ὀρθῶς τονίζουσι, εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος ἡ χάριν κερδοσκοπικῶν ἐπιδιώξεων ἐκμετάλλεσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος κατὰ τρόπον προσβάλλοντα τὴν δημοσίαν αἰδῶ καὶ καταρρίπτοντα τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὅπερ δεόν νὰ εἶναι («ναὸς τοῦ Θεοῦ»), καὶ («ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος») εἰς δέλεαρ διεγέρσεως τοῦ ἐνστικτώδους βίου πρὸς ἐπικράτησιν εἰς τοὺς ἐμπορικὸς καὶ εἰς τοὺς πάσης φύσεως ἀνταγωνισμούς.

Ἀσφαλῶς ἡ ἠθικὴ στάθμη τῆς κοινωνίας θὰ ἦτο ὑψηλοτέρα, ἐὰν τὸ παράδειγμα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φοιτητῶν ἐγίνετο ἀντικείμενον μιμήσεως ἐκ μέρους πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἰδίως τῶν γυναικείων ὁργανώσεων, αἵτινες δεόν νὰ κατανοήσουσι, ὅτι γνήσιος φεμινισμὸς δὲν εἶναι ὁ δι' ἀχαλιωτῶν ἐλευ-

θερίας ὑποβιβασμὸς τῆς γυναικὸς εἰς ὄργανον ταπεινωτικῶν δι' αὐτὴν ἐπιδιώξεων, ἀλλ' ἡ ἀνύψωσις τῆς γυναικείας ὑπάρξεως κατὰ τρόπον προάγοντα αὐτὴν οὐ μόνον βιολογικῶς, ἀλλὰ πρὸ πάντων πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς.

Καὶ ἕτερον Ἱερόν Ἰωβηλαῖον.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐορτάζει κατὰ τὸ τρέχον ἔτος καὶ ἕτερον ἱερόν ἰωβηλαῖον. Πρόκειται περὶ τῆς συμπληρώσεως χιλίων πεντακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ὁσίου Εὐθθυμίου τοῦ Μεγάλου, ὁστις ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα ὀρθοδόξου μοναχοῦ καὶ σκοπανέως τοῦ ὀρθοδόξου μοναχικοῦ ιδεώδους.

Ὁ ὁσῖος Εὐθθυμῖος, διελθὼν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς μακρᾶς ζωῆς του μεταξὺ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, ἴδρυσεν πολλὰ μοναστικά κέντρα, ἐν οἷς ἐν κοινόβιον καὶ μίαν διαβόητον λάωσαν, ἣτις ἔφερε τὸ ὄνομά του. Προσηλωμένος εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν κατεπολέμησε τὸν μονοφυσιτισμὸν.

Ἐπὶ πλέον ὁ ὁσῖος Εὐθθυμῖος διεκρίθη διὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου καὶ τὰ θαύματά του, τοῦθ' ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τιμᾶται ὡς πατὴρ τῶν μοναχῶν καὶ νὰ ἀγγηται ἡ ἐορτὴ του κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του, ἥτοι τὴν 20ὴν Ἰανουαρίου.

Ἀσφαλῶς εἰς ἡμέρας, καθ' ἃς σύντονος καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ ἐν Ἑλλάδι μοναχικοῦ βίου, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱερόν ἰωβηλαῖον ὑπομνησκει ἐν λαμπρῶν μοναχικῶν πρότυπων.

της τὸν μετανοήσαντα καὶ ἔδωκε πρὸς αὐτὸν πατρικὰς συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας, προέτρεψε δὲ τούτον νὰ μὴ παύσῃ ὅσον ζῆ νὰ συμμετέχῃ ἐνεργῶς εἰς τὴν Μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ ἀμύνεται σθεναρῶς ἐναντίον πάσης αἰρέσεως καὶ πλάνης.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος κ. Κωνσταντῖνον ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου τοῦ Γυμνασίου Παλαμᾶ ἡ κατωτέρω ἐπιστολή:

Σεβασμιώτατε,

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου Παλαμᾶ κατὰ τὴν ἐκδρομὴν των τῆς 25ης Νοεμβρίου προσέβησαν συμβολικῶς εἰς συλλοκὴν βάμβακος ὑπὲρ εὐαγῶν σκοπῶν μετὰ ἐπι κεφαλῆς τὸν ὑποφαινόμενον καὶ τοὺς καθηγητάς των.

Εἰσεπράχθη ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης ποσὸν δρχ. 7.500, τὸ ὁποῖον διετέθη ὡς ἑξῆς:

1. Δρχ. 5.000 ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ, κατατεθείσαι εἰς τὸ ἐν Καρδίτῃ Ὑποκατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (Ἄρ. Γραμ. Εἰσπρ. 79.697/1-12-72).

2. Δρχ. 2.500 εἰς χεῖρας ὑμῶν, ἵνα διαθέσητε ταύτας ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν κατὰ τὸ δοκοῦν ὑμῖν.

Παρακαλοῦντες ὑμᾶς, ὅπως ἐν ταῖς πρὸς τὸν Κύριον προσευχαῖς σας δέησθε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ὑπὸ Τούτου καθοδηγούμενοι καὶ ἐμπνεόμενοι ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν, εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Ὑψιστος διαφυλάττῃ ὑμᾶς μακροημερεύοντα καὶ ὑγιᾶ, ἵνα συνεχίζητε τὸ φιλάνθρωπον ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου σας ἔργον.

Μετὰ πολλῆς τιμῆς
καὶ ἄκρου σεβασμοῦ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀρχιεπισκοπὴ Μ. Βρετανίας

Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
κ. κ. Δημήτριον
Εἰς Φανάριον.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ὑποβάλλω Ὑμῖν καὶ τῇ περὶ Ὑμᾶς Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν παρούσαν πρὸς ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς κρίσεως τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας σχετικῶς πρὸς τὴν Οὐνιτικὴν Οὐκρανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ Βρετανικὸς τύπος, πολιτικὸς καὶ Ἐκκλησιαστικὸς, κατεχώρισε προσφάτως ἄρθρα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν πρὸ διετίας ἐκραγεῖσαν κρίσιν ἐν Ρώμῃ, ὅπου ἡ ἀνὰ τὸν κόσμον Οὐκρανοὶ Οὐνίται Ἐπίσκοποι ἀνεκήρυξαν τὸν Καρδινάλιον Σλίπτη ὡς ἐψηφισμένον Πατριάρχην τῆς Οὐκρανικῆς Οὐνιτικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ Βατικανὸν τότε ἀπέρριψε τὸ αἶτημα τῶν Οὐκρανῶν Ἐπισκόπων καὶ ἔδειξε σχεδὸν περιφρόνησιν πρὸς τὸν Καρδινάλιον.

Ἐσχάτως ἀνενεώθη ἡ κίνησις τῶν Οὐκρανῶν λαϊκῶν καὶ Κληρικῶν, οἵτινες ἐδήλωσαν ἐγγράφως ὅτι:

1. Δὲν δέχονται ἐπικοινωνίαν τῆς Ἐκκλησίας των μετὰ τοῦ Βατικανοῦ μέσῳ τοῦ Παπικοῦ Δελεγάτου, εἰ μὴ μόνον μέσῳ τοῦ Καρδινάλιου Ἀρχιεπισκόπου Σλίπτη, ὃν θεωροῦν ἐψηφισμένον Πατριάρχην των.

2. Θεωροῦν τὴν πολιτικὴν τοῦ Βατικανοῦ ὡς γενεκτονικὴν τῆς Οὐκρανικῆς Οὐνιτικῆς Ἐκκλησίας.

3. Καλοῦν τοὺς Ὀρθοδόξους νὰ μελετήσουν τὴν πολιτικὴν τοῦ Βατικανοῦ, ἡ ὁποία ἐνῶ ὁμιλεῖ περὶ συνοδικότητος, ἐννοεῖ ὑποταγὴν τῶν ομάδων καὶ Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Βατικανοῦ.

4. Εὐρίσκουν ἰσόμετρον τὸν διωγμὸν τὸν ἐξασκούμενον ἐν Σοβιετῖᾳ κατὰ τῶν Οὐκρανῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸν διωγμὸν ὃν ἐξασκεῖ τὸ Βατικανὸν τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Ἐπισκόπων καὶ Λαϊκῶν, ἐπιθυμούντων ἀνεξαρτησίαν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνιῶν ἀρχαίων μετὰ τοῦ Βατικανοῦ, αἵτινες παρουσιάζονται προδοθεῖσαι.

Ταῦτα εὐλαβῶς ὑποβάλλω Ὑμῖν, διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλος πρόθυμος.

† Ὁ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
κ. κ. Δημήτριον
Εἰς Φανάριον.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ὡς γνωστὸν, ἐντὸς διετίας παραιτεῖται ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας κ. Μιχαὴλ Ramsey. Διὰ τὸν λόγον τούτον ἤδη συζητεῖται εἰς τὸν τύπον τὸ θέμα τοῦ διαδόχου αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς ἡ Α. Μεγαλειότης ἡ Βασίλισσα ἀνακοινῶναι εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσώπου ὅπερ ὑποδεικνύει εἰς Αὐτὴν ὁ Πρωθυπουργός, ἀφοῦ λάβει ὑπ' ὄψιν τὰς ἐρεῦνας τῶν εἰδικῶν μελῶν τοῦ κόμματος ἐπὶ τῶν Ἐπισκοπικῶν προσωπικοτήτων, ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἀνωτέρων Κληρικῶν καὶ Θεολόγων Καθηγητῶν.

Ἡ μέθοδος τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἤδη βάλλεται ἀπὸ μέρους Καθηγητῶν καὶ Ἐπισκόπων, τινὲς τῶν ὁποίων ζητοῦν, ὅπως ἡ ἐκλογὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ Κληρικούς ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, τούτέστιν Ἐπισκοπιανούς ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Καναδᾷ, ἐν Αὐστραλίᾳ κ.λ.π.

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας, ἐὰν ἐπικρατήσῃ ἡ ἀρχὴ αὕτη, θὰ ἀποτελέσῃ ἀρχὴν σημαντικὴν τῆς ἀπαγκιστρώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, πρῶγμα τὸ ὁποῖον πολλοὶ σοβαροὶ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ ἐπιθυμοῦν, διότι μόνον κατὰ τοιοῦτον τρόπον θὰ ἀποκαθαρθῇ τὸ Κοινὸν Βιβλίον τῶν Προσευχῶν ἐκ τῶν 39 ἄρθρων καὶ ἐκ τῆς «μελαίνης τυπικῆς διατάξεως» περὶ τῆς Εὐχαριστίας τῆς ὀξοῦσης Καλβινισμοῦ (Black Rubric).

Ἐπὶ πλέον ἐὰν τὸ σύστημα τοῦτο γίνῃ δεκτόν, ὥστε ἡ ἐκλογὴ τοῦ Καντουαρίας νὰ περιλάβῃ προσωπικότητας Ἐπισκόπων ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, τοῦτο θὰ ἐπισηπτώσῃ καὶ ἐπὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὡς ἡ τῆς Ρώμης, διότι ἀνοικτὰ ὁ Καρδινάλιος Σούνεζ του Βελγίου ὁμιλεῖ περὶ ἐκλογῆς μὴ Ἰταλοῦ Πάπα, ἐκλεγόμενον οὐχὶ ὑπὸ τῶν Καρδινάλιων, ἀλλ' ὑπὸ ἀντιπροσωπευτικῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων ἀνὰ τὸν κόσμον.

Ταῦτα πρὸς πληροφῶριαν Ὑμῶν ἀνακοινούμενος, διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ, τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλος πρόθυμος.

† Ὁ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γαλλίας

Τὴν 1ην Νοεμβρίου ὁ Σεβ. κ. Μελέτιος ἐπεσκέφθη τὸ Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐν Chatenay-Malabry καὶ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Σασίμων κ. Ἱερεμίου. Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἶχε συνεργασίαν διὰ θέματα τῶν Ὀρθοδόξων ἐκπομπῶν τῆς Γαλλικῆς Τηλεοράσεως μετὰ τοῦ Πρίγκιπος κ. Ἀνδρονίκου τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ Ἐντιμολογιστοῦ κ. Ἀναστασίου Λεβέντη, Ἀρχοντος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Τὴν 7ην Νοεμβρίου ἐδέχθη εἰς συνεργασίαν τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Δημήτριον Γρόλλιον, Ἱ. Προϊστάμενον τῆς ἐν Στρασβούργῳ Ἑνορίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Τὴν 8ην Νοεμβρίου ἦλθε μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Σασίμων κ. Ἱερεμίου καὶ τοῦ Αἰδεσιμολογιώτατου Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Παναγιώτου Σιμιγιιάτου εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ S. Germain de Pres, ἔνθα ἐγένετο ἡ παρουσίασις τῆς Οἰκουμενικῆς μεταφράσεως τῆς Βίβλου εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ἐδόθη ἐν ἀντίτυπον πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γαλλίας, Πρόεδρον τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς τῶν ἐν Γαλλίᾳ Ὁρθοδόξων Ἀρχιερέων, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Καρδινάλιου Γκουγιῶν, Ἀρχιεπισκόπου τῆς πόλεως Ρέν.

Τὴν 10ην καὶ 11ην Νοεμβρίου ἐπεσκέφθη ἀσθενεῖς εἰς τὰ Νοσοκομεία τῶν Παρισίων, φυλακισμένους καὶ ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν πολλῶν ὁμογενῶν.

Τὴν 13ην Νοεμβρίου παρηκολούθησεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τὴν λαμπρὰν εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ πρώην Ὑπουργοῦ κυρίου Γρηγορίου Κασιμάτη καὶ διεβίβασε πρὸς αὐτὸν τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰ εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὴν 28ην Νοεμβρίου προήδρευσε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν συγκεντρώσεως Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων καὶ Θεολόγων μετὰ Καθολικῶν Ἱεραρχῶν καὶ Διαμαρτυρομένων Θεολόγων καὶ Παστέρων εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Καθολικὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἀναλήψεως, ὡμίλησε κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Συνεδρίου τούτου πρὸς τὰ μέλη καὶ ἔδωκε διαδοχικῶς τὸν λόγον εἰς διαφόρους ὁμιλητάς, κυριώτεροι τῶν ὁποίων ὑπήρξαν ὁ Ὁρθόδοξος Καθηγητὴς κ. Ὀλιβιὲ Κλεμάν, ὅστις ἀνέπτυξε τὸ θέμα «ὁ σύγχρονος χριστιανὸς μετὰ τὸν κόσμον καὶ Λειτουργίας». Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου διεξήχθη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐνδιαφερόμενα συζητήσις, καθ' ἣν ἔλαβον μέρος ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Χερσῶνος κ. Πέτρος (Πατριαρχεῖον Μόσχας), Σασίμων Ἱερεμίας, Εὐδοκιάδος Γεώργιος, ὁ Πασονιολ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας κ. Στέφανος Χαραλαμπίδης, ἐκ μέρους τῶν Καθολικῶν ὁ Καρδινάλιος Γκουγιῶν, Ἀρχιεπίσκοπος Ρέν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς θεολόγοι καὶ ἐκ μέρους τῶν Διαμαρτυρομένων ἢ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πάστορος Μπισσιζέρ ἀντιπροσωπευτικὴ ὁμάς.

Μία ῥωμαιοκαθολικὴ ἔνωσις συγκεντρῶται εἰς Ὁρθόδοξον Ναόν.

Ἡ Ἐνωσις Kolbe, τῆς Πρετωρίας Νοτίου Ἀφρικῆς, ἐπραγματοποίησε προσφάτως τὴν συνῆλυσιν τῆς εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς πόλεως. Ἀφοῦ ἐξεναγήθησαν εἰς τὸν νεόκτιστον τούτον ναὸν τὰ 170 μέλη τῆς Ἐνώσεως ἔσχον μακρὰν συνομιλίαν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννουπόλεως Παύλου πρὸς μίαν πληρεστέραν γνωριμίαν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Μητροπολίτης Παῦλος ὑπεσχέθη ὅτι προσεχῶς θὰ ὀργανώσῃ τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ὥστε νὰ δοθῇ ἡ δυνατότης γνωριμίας καὶ ἐμβαθύνσεως εἰς τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΡΩΣΙΑΣ

Τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας κηρύσσει ἐκπτώτον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Νοβοσιμπίρσκ Παῦλον.

Τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδρίας τῆς 11ης Ὀκτωβρίου, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας «συνεζήτησε περὶ τῶν πράξεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Παύλου τὸσον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Βόλογκντα, ὅσον καὶ εἰς ἐκείνην τοῦ Νοβοσιμπίρσκ. Αὕτη ἀπεφάσισεν, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Παῦλον τῆς διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βόλογκντα καὶ θέσῃ αὐτὸν εἰς κατὰστασιν συντάξεως ἐπὶ παραβάσει τῶν κανονικῶν διατάξεων, ἀναξία συμπεριφορᾶς καὶ ἀνικανότητι διοικήσεως τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας». Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βόλογκντα ἐποθετήθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μιχαήλ, ὅστις κατέχει μέχρι τούδε τὴν ἔδραν τοῦ Βορονέζ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Π. Β. Πάσχου, Ἡ δρόσος τοῦ Πνεύματος. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστὴρ». Ἀθῆναι 1972, σελ. 238. Εἰκονογράφους Κ. Γεωργακοπούλου, κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕφος τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας.

Τὰ κεφάλαια τοῦ λαμπροῦ τούτου ἐποικοδομητικοῦ βιβλίου εἶναι ἐπιλογή ἀπὸ ὁμιλίας τῆς ἐκπομπῆς «Πρόσωπα καὶ Κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ποὺ μετεδίδοντο ἐκάστην Κυριακὴν ἀπὸ τὸ πρῶτον πρόγραμμα τοῦ Ε.Ι.Ρ.Τ. Ὡς γράφει ὁ σ. εἰς τὸ Προοίμιον, προσεπάθει δι' αὐτῶν νὰ φέρῃ πλησίον τοῦ λαοῦ, εἰς ζωντανὴν σύγχρονον γλῶσσαν, χαρακτηριστικὰς μορφὰς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς καὶ φῶς ἀπὸ τὴν πάντιμον Θεολογίαν τῆς.

Κατῶρθωσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὥραϊον αὐτὸν σκοπὸν του, διότι καὶ γῶσιν διέθετε καὶ τάλαντον λογοτεχνικὸν καὶ πίστιν φλογερὰν εἰς τὰς πνευματικὰς καὶ αἰσθητικὰς ἀξίας τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικῶς μεγάλην ἀκροαματικότητά, ἧς ἔτυχον αἱ ὁμιλίαι του ἐκεῖναι, καὶ ἀπὸ τὴν προκαλουμένην ἐκ τοῦ βιβλίου ἐντύπωσιν.

Ὁ κ. Πάσχος εἶναι ἐκ τῶν διακεκριμένων ἰεῶν Θεολόγων μας, μετὰ ζηλευτὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, ἀλλὰ καὶ προικισμένος μετὰ τὸ χάρισμα τοῦ λόγου. Θεραπεύει ἐπιτυχῶς καὶ τὴν ἱερὰν ἐπιστήμην καὶ τὴν χριστιανικὴν λογοτεχνίαν, ἰδίως τὴν ποίησιν. Ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου του τούτου ἐγκρίεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἐμπνέει καὶ μεταδίδει τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα εἰς τὸν ἀναγνώστην. Ἀποτελεῖ λοιπὸν πολῦτιμον προσφορὰν εἰς τὰ σημερινὰ χριστιανικά μας Γράμματα. Αἱ σελίδες του πάλλονται ἀπὸ ἀγνὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, εἶναι καταστόλιτοι ἀπὸ βιβλικὰ καὶ πατερικὰ ῥητὰ καὶ ὄντως ὡς ἀπὸ νοητοῦ Ἀερώμων φέρουν εἰς τὰς ψυχὰς τὴν δρόσον τοῦ Πνεύματος.

Ἐντῶνθα διὰ κάθε ψυχὴν πιστεύουσιν, σθηρίζουν αὐτὴν, φωταγωγοῦσαι τὰς ἀληθείας τοῦ Πνεύματος, μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν κατάνυξιν, τὴν δημιουργίαν ὀρθοδόξων βιωμάτων. Συνειδητοποιοῦν τὸ ὑπερβάλλον τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, καταξιώνουν εἰς τὰς ψυχὰς τὴν καλλονὴν καὶ τὸ ὕψος τῶν στοιχείων τῆς, ἰδίᾳ δὲ τῶν λειτουργικῶν τοιούτων, τὰ ὅποια εἶναι ἡ ἀποκορύφωσις καὶ ἡ πεμπουσία τοῦ πῶς ἡ Ἀνατολή, ὑπὸ τὴν σφραγίδα δωρεᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἔζησε καὶ ἠσθάνθη τὸν Χριστιανισμόν.

Ἀρμονικῶς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν κειμένων τούτων συνδέεται καὶ ἡ εἰκονογραφία των, ὀφειλομένη εἰς ἓνα τῶν πλέον δοκίμων μαθητῶν τοῦ μακαριστοῦ Φ. Κόντογλου. Ὁ κ. Κ. Γεωργακόπουλος, πρώην Καθηγητὴς εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν, εἶναι θιασώτης τῆς πλέον αὐστηρᾶς γραμμῆς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ἀγιογραφίαν, μὴ ἀποκλίνων οὐδ' ἐλάχιστον τῆς Παραδόσεως. Ἐστόλισε τὸ βιβλίον μετὰ εἰκόνας ἐκ τοιογραφικῶν του, ὡς καὶ μετὰ σχέδια ἰδιόχειρα ἐξασίας τέχνης.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον**

Κλησὶς κατηγορουμένου

Πρὸς [2]

Τὸν Αἰδεσ. κ. Γεώργιον Κασσελάκην
ἀγνώστου διαμονῆς

Ἐνεργούντες ἑνορχον τακτικὴν ἀνάκρισιν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2733/11-5-72 ἐντολῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 487/31-5-72 τοιαύτης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πολυανῆς καὶ Κιλικισίου κ. Χαρίτωνος καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 15ῃν Μαρτίου τοῦ ἔτους 1973, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10ην π. μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλικισίου καὶ ἀπολογηθῆς δι' ἣν αἰτίαν κατηγορεῖσαι.

Ἐν Κιλίκι τῇ 16ῃ Ἰανουαρίου 1973

Ἄνακριτῆς Ἰεροῦ Ἁθῶν. Φέκας Ὁ Γραμματεὺς Ἱεροῦ Ἡλίας Σταματόπουλος

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορινθίας

ΚΑΗΤΗΡΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑ [1]

Πρὸς τὸν Ἱερέα Νικόλαον Βορινιώτην
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Ἐνεργούντες τακτικὴν ἑνορχον ἀνάκρισιν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 4575/2947/4-10-72 Ἐντολῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκληθείσης διὰ ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας καὶ ἐτέρας τοιαύτης τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 28ην Φεβρουαρίου 1973 ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 16.00 μ.μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ Πέτρου Ἀσσοῦ, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένης σοι κατηγορίας.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1973

Ὁ ἐνεργῶν τὴν ἀνάκρισιν
Παναγιώτης Κοσκολέττος
Πρωτοπρεσβύτερος

**Ἱερὰ Μητρόπολις Ἱερισσοῦ,
Ἀγίου Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου**

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Παλαιχωρίου, 2) Νεοχωρίου, 3) Βαρβάρας, 4) Μ. Παναγίας, 5) Ἱεροῦ Προσκυνηματος Μ. Παναγίας, 6) Ἱερισσοῦ, 7) Νέων Ρόδων, 8) Νέας Μαδύτου, 9) Κάτω Σταυροῦ, 10) Κοικαλοῦς, 11) Μελισσουργοῦ, 12) Περιστερώνος, 13) Γαλατίστης, 14) Ἀγίου Προδρόμου, 15) Ζαχαλιβρίου, 16) Μεσοκόμου, 17) Καλαμωτοῦς, 18) Πλατανωχωρίου, 19) Ἀδάμ, 20) Κρήνης, 21) Παλαιχωρίας καὶ 22) Στανοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἀρναίᾳ τῇ 16ῃ Ἰανουαρίου 1973

† Ὁ Ἱερισσοῦ Ἀγ. Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου ΠΑΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰωαννίνων

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 παρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προτιθέμενοι νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Ἀποστόλων τῆς 2979 ἐνορίας Σκαμνελίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρῦξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 22ᾳ Ἰανουαρίου 1973

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κάτωθι κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Τιμίου Προδρόμου, Λισβορίου, 2) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, Μεγαλοχωρίου καὶ 3) Ἀγίου Βλασίου, Πλακάδου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης Προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1973

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς Δευτέρας (Β') κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἐυαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» τοῦ Δήμου Ἡγουμενίτης-Θεσπρωτίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῇ 19ῃ Ἰανουαρίου 1973

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΠΑΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους ὅπως καταλάβωσι μίαν τῶν ἀκολουθῶν ὀργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Παρασκευῆς Ἀγίου Πνεύματος, 2) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Ἄνω Ὀρεινῆς, 3) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Βαρικοῦ, 4) Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Κυδωνειῶν, 5) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Λευκοῦδας, 6) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ἐηροποτάμου, 7) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ν. Σεβαστίας, 8) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Νεοχωρίου, 9) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Κουμαριάς, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Κρίνου, 11) Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Σκεπαστοῦ, 12) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Μετοχίου, 13) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Χριστοῦ, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων ἐφημερίων.

Ἐν Σέρραις τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου 1973

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Σύρου, Τήνου,
Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου**

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου—Ἁγίου Ἐλευθερίου πόλεως Τήνου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1973

† Ὁ Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Περὶλήψις Συμβάσεων

Θέμα: Πρόσληψις ὑπαλλήλου ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ Δικαίου.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 25/9-1-73 ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΔΕΠ, ληφθείσης συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 124 παρ. 3 τοῦ Συντάγματος, τὸ ἄρθρον 38 παρ. 4 τοῦ Ν.Δ. 126/69 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας», τὰ ἄρθρα 11, 27, 34, 35 καὶ 177 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9/1970 Καν. ὡς καὶ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ὑπ' ἀρ. 36/1972 Κανονισμοῦ, προσελήφθη εἰς τὸν ΟΔΔΕΠ ὁ Λεωνίδας Ζωιτάκης ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ Δικαίου, διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 22-1-73 ἕως 31-12-73.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Φεβρουαρίου 1973.

Ὁ Διοικητὴς
ΦΩΤΙΟΣ Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Θέμα: Ὅριστικὴ παύσις εἰς τὸν Ἀρχιτέκτονα ἐπὶ συμβάσει ἰδιωτικοῦ δικαίου Κων/νον Δασκαλάκη.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 949/22-1-73 πράξεως τοῦ Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΔΕΠ, ληφθείσης συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 5, 117, 118, 139 παρ. 2 καὶ 164 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ (περὶ Κ.Ε.Υ) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 4/13-11-72 ἀπόφασιν τοῦ Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου Κατωτέρου Προσωπικοῦ ΟΔΔΕΠ, ἀπεφασίσθη ὅπως θεωρηθῆ ὡς λελυμένη ἡ σύμβασις μετὰ τὸν ΟΔΔΕΠ καὶ Ἀρχιτέκτονα Κων/νον Δασκαλάκη, ἕνεκεν ἐπιβληθείσης εἰς τοῦτον ποινῆς ὀριστικῆς παύσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Φεβρουαρίου 1973

Ὁ Διοικητὴς
ΦΩΤΙΟΣ Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀνακοίνωσις

Ζητεῖται ἱερεὺς ὡς ἐφημέριος τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας «Ὁ ἅγιος Νικόλαος» εἰς Μοντεβίδεον, πρωτεύουσαν τῆς Ουραγουάης εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν, ἵνα προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸν ἐκεῖ ἀπόδημον Ἑλληνισμόν.

Προτιμῶνται οἱ ἔχοντες ὀλιγομελῆ οἰκογένειαν. Πληροφορίαι: Τηλ. 9229-180 - «Ὀλυμπιακὴ Ἀεροπορία».

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΛΕΩΝΙΔΑΣ

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα, διεκκλησιαστικά καὶ παγκόσμια προβλήματα. Τὰ συμπεράσματα.

Ἐόρτια Γράμματα.

Μητροπ. Μυτιλήνης Ἱακώβου, Ἡ Μεγάλῃ Σύνοδος.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ ἀνθρωπίνῃ διάνοια ἐν τῇ ἀναζητήσει τοῦ ἀπολύτου.

Ἀρχιμ. Σωτηρίου Τράμπα, Ὁ πνευματικὸς εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας.

Χρ. Εὐαγγελάτου, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι.

Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις εἰς Δ. Γερμανίαν.

Δωρεαὶ πρὸς Ἱ. Μητροπόλεις μέσω τῆς Ἐπιτροπῆς ἄλληλοβοηθείας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Οἰκονομικὸς ἀπολογισμὸς Μ.Σ.Ε. Ὑπ. Ἐξωτερικοῦ 1972.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.